

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Linda Prepula

POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA JA REFLEKTIIVISYYS —
TOIMINTAPAJAT KASVATTAJILLE

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2018

OPINNÄYTETYÖ
Maaliskuu 2018
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihte)

Tekijä(t)
Linda Prepula

Nimeke
Positiivinen pedagogiikka ja reflektiivisyys — toimintapajat kasvattajille

Toimeksiantaja
Joensuun kaupunki, Niinivaaran vuoropäiväkot

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli mahdollistaa Niinivaaran vuoropäiväkodin vuorohoitotiimin työntekijöille toiminnallisten menetelmien keinoin, tiedon sekä kokemusten jakaminen positiivisesta pedagogiikasta. Tavoitteena oli järjestää toimintapajoja, joissa käsiteltäisiin positiivista pedagogiikkaa mm. toiminnallisilla harjoitteilla sekä yhteisen reflektion kautta. Toimeksiantajalla oli tarve järjestää vuorohoitotiimille yhteisiä kokoontumisia sekä mahdollisuus keskusteluun positiivisesta pedagogiikasta.

Ennen toimintapajoja toteutin kasvattajille kyselyn, joka toimi ohjaavana tekijänä pajojen sisäisille teemoille. Toiminnallinen opinnäytetyö piti sisällään kaksi toimintapajaa, ennakotehtävät kasvattajille sekä pajojen välille sijoittuneen välitehtävän. Kaikki toteutetut harjoitteet on koottu yhteen toiminnallisen opinnäytetyön tuotokseksi.

Toimintapajoissa käydyissä keskusteluissa sekä kasvattajien antamissa palautteissa kasvattajat toivat esille oppimiaan tai huomaamia asioita toimintapajoihin osallistumisen aikana. Uudet ideat, kehuminen, positiivisen palautteen antaminen, yhteiset pohdinnat, avarakatseisuus sekä toisten mielipiteiden huomioon ottamisen tärkeys olivat mm. asioita, joita kasvattajat mainitsivat.

Jatkotutkimuksia aiheesta voisi tehdä erilaisten näkökulmien kautta esim. lasten ja vanhempien kanssa. Pidemmän ajan prosessi kasvattajien kanssa toteutettuna olisi myös mielenkiintoinen.

Kieli
suomi

Sivuja 67
Liitteet 7
Liitesivumäärä 26

Asiasanat
varhaiskasvatus, positiivinen pedagogiikka, reflektiivisyys, positiivinen psykologia

THESIS
March 2018
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Linda Prepula

Title
Positive Pedagogy and Reflectivity — Workshops to Educators

Commissioned by
The city of Joensuu, the 24-hour Day Care Centre of Niinivaara

Abstract

The purpose of my thesis was to enable the educators of the 24-hour Day Care Centre of Niinivaara the knowledge and sharing experiences of the positive pedagogy using functional methods. The aim was to organize workshops where positive pedagogy with functional exercises and common reflections are processed. The commissioner had a need to arrange joint meetings for the day care team and an opportunity to discuss positive pedagogics.

Before the workshops, I made a questionnaire to the educators. The questionnaire acted as a guiding factor for the internal themes of the workshops. The functional part included two workshops, homework for the educators and tasks between the workshops. All exercises have been brought together as a collection.

In the discussions at the workshops and in the feedbacks provided by the educators, the educators told what they have learned or identified during the participation in the workshops. The educators mentioned among other things; new ideas, praise, positive feedback, common reflections, open-mindedness and the importance of paying attention other people's opinions notice.

Further research on this topic could be done through different perspectives, for example with children and parents. It would also be interesting to carry out a longer-term process with the educators.

Language

Finnish

Pages 67

Appendices 7

Pages of Appendices 26

Keywords

early childhood education, positive pedagogy, reflectivity, positive psychology

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	6
2	Varhaiskasvatuksen perusteet ja vuorohoito	8
2.1	Varhaiskasvatuksen perusteet	8
2.2	Varhaiskasvatuksen vuorohoito	10
3	Positiivinen pedagogiikka	11
3.1	Positiivisen pedagogiikan lähtökohdat	11
3.2	Luonteenvahvuudet positiivisessa pedagogiikassa	12
3.3	Positiivisen pedagogiikan yhteys hyvinvointiin	16
4	Reflektio ja reflektiivisyys	18
4.1	Reflektio ja reflektiivisyys	18
4.2	Reflektio varhaiskasvatuksen ammatillisuudessa	20
5	Opinnäytetyön lähtökohdat	21
5.1	Aiheeseen liittyvät aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt	21
5.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	24
5.3	Opinnäytetyön prosessi	26
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	30
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	30
6.2	Prosessiorientoitunutta kehittämistyötä	31
6.3	Osallistaminen kyselyä käyttäen	33
6.4	Opinnäytetyöpäiväkirjan merkitys	34
7	Toimintapajojen toteutus	36
7.1	Alkukysely ja sen vaikutus toimintapajojen suunnitteluun	36
7.2	Toimintapajojen suunnittelu ja valmistelu	37
7.3	Ennakkotehtävät kasvattajille ja ensimmäinen toimintapaja	39
7.4	Välitehtävä kasvattajille ja toinen toimintapaja	43
8	Palautteiden tulokset sekä oma arviointi	46
8.1	Varhaiskasvattajien palaute ensimmäisestä toimintapajasta	46
8.2	Varhaiskasvattajien palaute toisesta toimintapajasta	48
8.3	Arviointi toimintapajojen suunnittelusta ja toteutuksesta	49
9	Opinnäytetyön tuotos	50
9.1	Tuotoksen suunnittelu ja valmistaminen	50
9.2	Tuotoksen arviointi	51
10	Pohdinta	53
10.1	Opinnäytetyön prosessin toteutuminen ja arviointi	53
10.2	Opinnäytetyön toiminnan sekä tuotoksen merkitys kasvattajille	56
10.3	Luotettavuus ja eettisyys opinnäytetyössä	57
10.4	Jatkotutkimus- sekä kehittämisideat	60
10.5	Ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi	61
	Lähteet	64

Liitteet

Liite 1	Toimeksiantosopimus
Liite 2	Tutkimuslupa
Liite 3	Saatekirje kasvattajille
Liite 4	Kysely kasvattajille ennen toimintapajoja
Liite 5	Kooste kyselystä
Liite 6	Palautelomake kasvattajille
Liite 7	Harjoituksia kasvattajille positiivisesta pedagogiikasta ja reflektiivisyydestä

1 Johdanto

Jokaisen lapsen luonteesta löytyy voimavaroja ja vahvuuksia. Aikuisen tehtävä on sanallistaa kaikkia niitä hyviä ja myönteisiä asioita ja samalla tehdä lapsi tietoiseksi vahvuuksistaan. Vahvuuksien käyttäminen ja jo pelkkä puhuminen vahvuuksista muuttaa aikuisen omaa työskentelyasennetta sekä vuorovaikutusta lapsiin. Taitopuhe ongelmapuheen sijasta vapauttaa voimavaroja sekä kasvattajassa että lapsessa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 69.)

Hyöty reflektiivisyydestä liittyy siihen, että se vapauttaa meidät. Tulemme tietoisiksi ajatteluamme rajoittavista uskomuksista ja oletuksista, lannistavasta puheesta ja kapeutuneista rutiineista. Meille avautuu uutta ymmärrystä ja näköalaa kykyihin ja voimavaroihin, joita emme aiemmin ole huomanneet tai tiedostaneet. Olemme saavuttaneet mahdollisuuden muutokselle. (Hildén, Tikkamäki, Pekkola, Saunila & Ukko 2014, 10.)

Opinnäytetyöni keskeisinä teemoina ovat positiivinen pedagogiikka sekä reflektiivisyys. Positiivinen pedagogiikka keskittyy hyvän huomaamiseen jokaisessa lapsessa aivan niin kuin kaikissa ihmisissä. Reflektion kautta kasvattaja voi puolestaan laajentaa ja monipuolistaa työtään. Reflektio ei liity pelkästään ihmisen ns. sisäiseen pohdintaan vaan reflektion kautta pystymme muuttamaan toimintaamme. Reflektion avulla voimme rakentaa myös yhteisön yhteistä ymmärrystä. Positiivinen pedagogiikka on saanut paljon huomiota varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa. Positiivisen pedagogiikan koulutuksia on alettu järjestää opettajille sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Samalla esimerkiksi Joensuun seudulliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan 2017 (jossa mukana on yhteensä kahdeksan kuntaa) on kirjattu positiivisen pedagogiikan ajattelu- ja toimintatapa varhaiskasvatuksessa (Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 7—8).

Opinnäytetyöni tarkoituksena on mahdollistaa Niinivaaran vuoropäiväkodin vuorohoitotiimin työntekijöille toiminnallisten menetelmien keinoin, tiedon sekä kokemusten jakaminen positiivisesta pedagogiikasta. Tavoitteena on järjestää toimintapajoja, joissa käsitellään positiivista pedagogiikkaa mm. toiminnallisilla

harjoitteilla sekä yhteisen reflektion kautta. Yksilöllisen ja yhteisöllisen reflektion kautta työyhteisöllä on mahdollisuus kehittää työ- ja toimintatapojaan. Reflektion avulla työntekijät voivat sekä yksilöinä että yhteisönä rohkaistua tuomaan esille sekä kokeilemaan uusia ideoita ja toimintatapoja.

Opinnäytetyö etenee johdannon kautta opinnäytetyön kannalta keskeiseen toimintakenttään, varhaiskasvatukseen. Seuraavat luvut avaavat teoriaa positiivisesta pedagogiikasta, reflektiosta sekä reflektiivisyydestä. Aiheeseen liittyvät aikaisemmat tutkimukset sekä opinnäytetyö ovat viidennen luvun aiheina. Esimerkkeinä tutkimuksista ovat Englannissa tehty tutkimus vahvuusperustaisesta opetuksesta sekä Eliisa Leskisenojan tekemä väitöskirjatutkimus, liittyen positiivisen psykologian hyödyntämiseen koulussa. Esittelen lyhyesti myös Kaisa Vuorisen tekeillä olevan väitöskirjatutkimuksen sekä hänen roolinsa vahvuusperustaisen opetuksen kirjailijana ja kouluttajana.

Kuudennessa luvussa olen keskittynyt opinnäytetyön lähtökohtiin, opinnäytetyön tehtävän ja tarkoituksen kuvaamiseen sekä niiden selventämiseen. Tämän jälkeen tuon raportissani esille opinnäytetyön menetelmälliset valinnat sekä opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteutuksen. Kahdeksas luku paneutuu toimintatapojen palautteisiin sekä tuotoksen esittelyyn kuin myös koko toiminnallisen osuuden arviointiin. Tuotoksen suunnittelu sekä arviointi muodostavat yhdeksännen luvun teemat. Pohdintaosuudessa tuon näkyviin opinnäytetyön prosessini toteutumisen sekä tarkastelun opinnäytetyön toiminnan ja tuotoksen merkityksestä kasvattajille. Pohdintaluku käsittelee lisäksi eettisyyteen sekä luotettavuuteen liittyviä asioita sekä niiden tarkastelua suhteessa opinnäytetyöhöni. Jatkokehitys-ideat sekä ammatillisen kasvun prosessin pohdinta opinnäytetyössäni päättävät tämän opinnäytetyön raportin.

Ajattele positiivisesti siitä syystä,
että ajatuksesi ovat luovia voimia.
Kaikki mikä on ilmestynyt, aineellistunut tai toteutunut,
on ensin ollut ajatuksena mielessä.
Kaikki saa alkunsa ajatuksesta.
Ajatus on luova.
Jos se on myönteinen, voit saada ihmeitä aikaan.

(Fredenholm 2017.)

2 Varhaiskasvatuksen perusteet ja vuorohoito

2.1 Varhaiskasvatuksen perusteet

Uudistetun varhaiskasvatustlain (580/2015) mukaan varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen sekä hoidon muodostama kokonaisuus (1. §). Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän sekä kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä sekä hyvinvointia. Tavoitteena on myös tukea lapsen oppimisen edellytyksiä sekä edistää elinikäisen oppimisen ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeänä tavoitteena on mahdollistaa lasten myönteiset oppimiskokemukset sekä turvata lasta kunnioittava toimintatapa. (Varhaiskasvatustlaki 580/2015, 2a. §.)

Varhaiskasvatuksessa aikuiset ovat avainasemassa ilmapiirin luomisessa huolimatta siitä, että lisäksi lapset vaikuttavat sekä yksilöinä että vertaisryhmänä päiväkodin tunnelmaan. Varhaiskasvatuksen kaikessa toiminnassa on läsnä aikuisten ja lasten vuorovaikutus. Monilla lapsilla ensimmäiset lapsuusvuodet vietetään varhaiskasvatuksen piirissä. On siis tärkeää, mitä päivähoidossa tapahtuu. Vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä muovaa samalla lapsen käsitystä itsestä. (Kalliala 2008, 11, 5.) Jokaisella lapsella on oikeus positiiviseen luonteenkasvuun, joka tapahtuu välittävässä ja luotettavassa vuorovaikutuksessa, empaattisessa oppimisilmapiirissä. Yhteydessä toisiin ihmisiin lapsen luonne kehittyy. Samalla vahvistavassa palautteessa rakentuvat minuus ja yhteisöllinen pääoma. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 31.)

Varhaiskasvatuksen tuleeikin toiminnassaan kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä. Varhaiskasvatuksessa tulee pyrkiä myös eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen sekä yhteiskunnan jäsenyyteen. Varhaiskasvatuksessa on varmistettava, että lapsella on mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsen ja lapsen vanhemman tai

muun huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön päämääränä on lapsen tasapainoinen kehittyminen ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Varhaiskasvatustalaki 580/2015, 2a.§.)

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet, jotka perustuvat Suomen perustustalakiin, varhaiskasvatustalakiin, päivähoidosta annettuun asetukseen sekä Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatukseen sovelletaan myös soveltuvin osin säädöksiä sosiaalihuollosta, hallintotakia sekä lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. (Opetushallitus 2016,14–15.) Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteet on tehty varhaiskasvatustalain perusteella. Varhaiskasvatustussuunnitelman mukaan laaditaan sekä paikalliset että lasten varhaiskasvatustussuunnitelmat ja toteutetaan varhaiskasvatusta. (Opetushallitus 2016, 8.)

Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteiden arvoperustassa todetaan mm., että varhaiskasvatuksen tehtävänä on turvata sekä edesauttaa lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Keskeisenä arvona varhaiskasvatuksessa nähdään lapsuuden itseisarvo, jossa jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja tärkeä. Lapsella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi, huomatuksi sekä ymmärretyksi niin omana itsenään kuin yhteisönsä jäsenenä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee edistää lasten kasvua ihmisyyteen, jota ilmentää pyrkimys totuuteen, oikeudenmukaisuuteen, rauhaan, kauneuteen sekä hyvytyteen. (Opetushallitus 2016, 19.)

Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteet pohjaa oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten sekä ympäristön kanssa. Oppimiskäsitys perustuu lisäksi ajatukseen, jossa lapsi nähdään aktiivisena toimijana. Lasten oppimista edistävät myönteiset tunnekokemukset sekä vuorovaikutussuhteet. Keskeisiä asioita oppimisen sekä osallisuuden kannalta ovat vertaisryhmä sekä kokemus yhteisöön kuulumisesta. On lisäksi oleellista, että jokainen lapsi saa onnistumisen elämyksiä ja riemua omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana. (Opetushallitus 2016, 20.)

2.2 Varhaiskasvatuksen vuorohoito

Kunnan tulee huolehtia siitä, että päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsen etu on huomioitava, kun suunnitellaan ja järjestetään päivähoitoa. Päivähoito on pyrittävä järjestämään myös niin, että se tarjoaa lapsen hoidolle sekä kasvatukselle tarkoituksenmukaisen hoitopaikan ja keskeyttömän hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. (Varhaiskasvatustaki 580/2015, 11. §, 2. §.) Asetuksessa lasten päivähoidosta (239/1973) 5. §:ssä puolestaan todetaan, että päiväkodin toiminta kalenterivuoden aikana sekä aukioloaika vuorokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen mukaan.

Kunnilla on laajat mahdollisuudet järjestää varhaiskasvatuspalveluja niin, että ne palvelevat parhaiten perheiden tarpeita. Vuorohoitoa, kuten muunakin aikana tarjottavaa varhaiskasvatusta, voidaan järjestää ja tarjota perheille niin kunnallisesti kuin yksityisestikin. Vuorohoitoa voidaan toteuttaa päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodissa kuin myös perhepäivähoitajan kodissa. Näin ollen perheiden tarvitsema palvelu vaihtelee kuntakohtaisesti. (Malinen, Dahlblom & Teppo 2016, 16.)

Vuoropäivähoidossa kasvattajilla on olennainen tehtävä ylläpitää säännöllisiä käytänteitä. Samalla kasvattajan on kiinnitettävä vuorohoidossa erityistä huomiota siihen, että hän auttaa lasta liittymään ryhmään ja leikkeihin, sillä kaverit ja aikuiset vaihtuvat päivittäin. Lapset saapuvat hoitoon epäsäännöllisesti pitkin päivää, jolloin vuoropäivähoidosta muotoutuu jokaiselle lapselle erilainen kokonaisuus. Hyvin suunnitellun ja jäsennellyn ympäristön avulla lapsen on helpompaa kiinnittyä ryhmään ja liittyä leikkeihin mukaan. (Järvinen & Mikkola 2015, 56.)

Joensuun kaupungin päiväkodit ovat avoinna pääsääntöisesti klo 6—18. Vuorohoitoa Joensuun kaupunki tarjoaa klo 18:n ja 6:n välisenä aikana. Kaupungin päiväkodeista kolme tarjoaa iltahoitoa. (Joensuun kaupunki 2017a.) Joensuussa yö- ja viikonloppuhoitoa on keskitetty Niinivaaran vuoropäiväkotiin, joka on avoinna jokaisena päivänä vuorokauden ympäri. Hoitopaikat on varattu pääsääntöisesti lapsille, joiden huoltajat tekevät säännöllistä vuorotyötä tai heidän opiskelunsa

ajoittuu säännöllisesti poikkeaviin kellon aikoihin. Päiväkodissa on seitsemän ryhmää, joista kaksi toimii ympärivuorokautisesti. Kahdessa ryhmässä annetaan myös esiopetusta päivähoidon lisäksi. Päiväkodissa on yhteensä 124 hoitopaikkaa. (Joensuun kaupunki 2017b.)

3 Positiivinen pedagogiikka

3.1 Positiivisen pedagogiikan lähtökohdat

Positiivinen pedagogiikka saa perustansa positiivisesta psykologiasta, jossa painottuvat kolme tutkimusaluetta: positiiviset tunteet, elämään sitoutuminen sekä merkityksellinen elämä (Seligman, Ernst, Gillham, Reivich & Linkins 2009, 296). Positiivisen psykologian ajatuksena on määrittää hyvää ja löytää jokaisesta ihmisestä vahvuuksia. Vahvuuksien avulla sekä ihmisen oma, että yhteisöjen vointi paranevat. Positiivinen psykologia toimii perinteisen psykologian rinnalla, keskittyen tarkastelemaan eheyden edellytyksiä sekä keinoja lisätä inhimillistä kukoistusta. (Uusitalo-Malmivaara 2015a, 19.)

Suomessa positiivisen pedagogiikan menetelmät ovat tulleet tunnetuksi mm. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksesta sekä koulutuksesta lasten oppimisen ja hyvinvoinnin edistämisestä esi- ja perusopetuksessa. Opetushallitus on tukenut opettajien täydennyskoulutusta positiivisen pedagogiikan saralla vuosina 2013–2014. (Opetushallitus 2017.) Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on edistää tieteellisesti todistelluilla keinoilla lasten hyvinvointia sekä luonteenvahvuuksia. Positiivista pedagogiikkaa toteutetaan eri puolilla maailmaa. Maailmanlaajuisestikin positiivisen pedagogiikan kasvatuskäytännöstä on saatu jo myönteistä kokemusperäistä näyttöä. (Leskisenoja 2017, 13.)

Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on tukea lasten hyvinvointia sekä oppimista kouluissa ja päiväkodeissa. Haasteiden kartoittamisen sijasta kasvatustoiminta lähtee asioista, jotka kannattelevat lasta, tekevät oppimisesta mielekästä sekä saavat lapset tuntemaan iloa oppimisesta. Oppimisen, hyvinvoinnin sekä kasvun

voimavaroina toimivat osallisuus, yhteisöllisyys sekä kasvatuskumppanuus. Perustana toiminnassa ovat lapsen kokemusmaailman tunnistaminen, dokumentointi sekä yhteinen, positiivinen merkityksenanto asioille ja käsitteille. (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2015, 225.)

Positiivisen pedagogiikan painotuksen alueilla lasten hyvinvoinnin sekä oppimisen tukemisessa esiin nostetaan lasten näkökulma sekä merkityksenanto. Pedagogisen vuorovaikutuksen perustana on lapsen näkökulma. Pedagogisessa vuorovaikutuksessa nivoutuvat lapsen, vanhempien sekä kasvatusalan ammattilaisten näkökannat yhdeksi lapsen hyvinvointia ja oppimista edistäväksi voimavaraksi. (Kumpulainen ym. 2015, 226.)

Vahvuusperustaisen opetuksen tavoitteena on saada lapsi tietoiseksi omista kyvyistään. Tällöin lapsi voi itse oppia huomaamaan omia onnistumisiaan, esimerkiksi selviytymisensä stressaavasta tilanteesta tai jonkin asian sinnikkäästä harjoittelusta. Itsearviointissa sanallistaminen tuo todellisuuteen näitä onnistumisia ja kykyjä. Kasvattajan pedagogisena tehtävänä on mallintaa myönteistä kieltä vahvuuksista, kyvyistä ja onnistumisista. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaista kieltä lasten kanssa ja heitä ympäröivässä maailmassa käytetään, sillä niiden pohjalta lapsi rakentaa omaa kuvaansa itsestään. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017a, 19.)

Positiivisessa pedagogiikassa oleellista on vahvuuskielen oppiminen. Oman toiminnan suunnittelemisen, voimavarojen jakaminen sekä tavoitteiden saavuttaminen helpottuvat, kun oppii kielen, jolla näitä voi sanoittaa. Vahvuuskielen opettaminen on vahvuusopetuksen perusta ja sen opetteleminen olisi hyvä aloittaa jo varhaiskasvatuksessa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017b, 188.)

3.2 Luonteenvahvuudet positiivisessa pedagogiikassa

Luonteenvahvuudet tulevat näkyviin positiivisissa piirteissä, jotka heijastuvat ihmisen tunteista, käytöksestä sekä ajatuksista (Park, Peterson & Seligman 2004, 603). Osaamisen alue, taito tai kyky tulee vahvuudeksi vasta sitten, kun muut

itselle merkittävät ihmiset havaitsevat sen ja sanovat sen ääneen (Hotulainen, Lappalainen & Sointu 2015, 265). Luonteenvahvuuksilla katsotaan olevan yhteyttä yksilön keskeisiin selviytymistekijöihin. Luonteenvahvuudet ovat lisäksi säilyneet läpi historian, joten niistä on luultavasti ollut hyötyä myös eloonjäämisessä. (Uusitalo-Malmivaara 2015b, 67.)

Christopher Peterson sekä Martin Seligman laittoivat alulle Values in Action (VIA) eli hyveet toiminnassa-hankkeen. Kuten nimi kertoo, hankkeen ajatuksena on ollut hyveiden liikkeelle laittaminen, hyvien asioiden sekä hyvän luonteen määrittäminen vastapuolena sairauskeskeisyydelle. VIA-hankkeen tavoitteena oli löytää riittävän kattavia, mahdollisimman yleismaailmallisia, mutta selkeästi määritettyjä ominaisuuksia, joita voisi kutsua luonteenvahvuuksiksi. (Uusitalo-Malmivaara 2015b, 65—66.)

Peterson ja Seligman tekivät perusteellista pohjatyötä luonteenvahvuuksien luokittelua varten. He perehtyivät kirjallisuuteen tarkoituksenaan saada selville kaikki, mitä hyveistä ja luonteenvahvuuksista oli jo tutkittu sekä kirjoitettu. Peterson ja Seligman tiivistivät tutkimuksensa kymmeneen kriteeriin, joiden piti täytyä, jotta piirrettä tai niistä muodostuvaa kimppua voitaisiin nimittää luonteenvahvuudeksi. Merkityksellisimmiksi kriteereiksi luonteenvahvuuksien nimittämiseksi nousivat muun muassa seuraavat: luonteenvahvuuksien käyttö on pohjimmiltaan positiivista sekä opeteltavissa olevaa, luonteenvahvuudet eivät kulu käytössä, eikä luonteenvahvuuksien käyttö ei sorra muita. (Peterson & Seligman 2004, 53—107.)

Viisauden hyve

- Luovuus
- Uteliaisuus
- Arviointikyky
- Oppimisen ilo
- Näkökulmanottokyky

Rohkeuden hyve

- Urheus
- Sinnikkyys
- Rehellisyys
- Innokkuus

Inhimillisyyden hyve

- Rakkaus
- Ystävällisyys
- Sosiaalinen älylykyys

Oikeudenmukaisuuden hyve

- Ryhmätyötaidot
- Reiluus
- Johtajuus

Kohtuullisuuden hyve

- Anteeksiantavuus
- Vaatimattomuus
- Harkitsevuus
- Itsesäätely

Henkisyyden hyve

- Kauneuden ja erinomaisuuden arvostus
- Kiitollisuus
- Toiveikkuus
- Huumorintaju
- Hengellisyys

Kuvio 1. VIA-luokittelun kuusi hyvealuetta ja niihin lukeutuvat 24 vahvuutta mukaillen Petersonin ja Seligmanin mukaan (2004).

Viisauden hyve tulee esille kognitiivisina vahvuuksina, kuten informaation hankintana sekä käyttönä hyvän elämän tavoittamiseksi. Viisautta on pidetty ns. päähyveenä, joka mahdollistaa muiden hyveiden toteutumisen. Viisauden hyve ilmenee luovuuden, uteliaisuuden, arviointikyvyn, oppimisen ilon sekä näkökulmanottokyvyn vahvuuksina. (Peterson & Seligman 2004, 95–107.)

Rohkeus tulee ilmi vahvuuksina, joiden avulla kykenee saavuttamaan tavoitteita ulkoisista tai sisäisistä vastoinkäymisistä huolimatta. Rohkeuden hyveen kategoriaan kuuluvat urheus, sinnikkyys, rehellisyys sekä innokkuus. (Peterson & Seligman 2004, 199.)

Inhimillisyyden hyveeseen sisältyy vahvuuksia, jotka liittyvät niin kahdenkeskisiin kuin moninaisempiinkin ihmissuhteisiin. Hyve tulee esille ihmissuhteiden hoitamisena sekä pyrkimyksenä ystäväystyä. Inhimillisyyden hyvettä ilmentävät rakkaus, ystävällisyys sekä sosiaalinen älykkyys. (Peterson & Seligman 2004, 292–293.)

Oikeudenmukaisuus tulee esille inhimillisyyden hyveen ohella ihmissuhdetiedoissa. Oikeudenmukaisuuden hyve toteutuu kuitenkin enemmän yksilön ja yhteisön välisissä suhteissa kuin yksittäisissä ihmissuhteissa. Ryhmätyötaidot, reiluus sekä johtajuus ovat vahvuuksia, jotka ilmentävät oikeudenmukaisuuden hyvettä. (Peterson & Seligman 2004, 356–357.)

Kohtuullisuuden hyve ilmenee kykynä hillitä toimintaa. Kohtuullisuuden hyve suojaaa ihmistä vihalta, ylimielisyydeltä, hetkelliseltä mielihyvältä sekä muilta äärimmäisiltä tunteilta. Kohtuullisuus tulee esiin usein pidättyvyytenä sekä passiivisuutena. Anteeksiantavuus, vaatimattomuus, harkitsevaisuus sekä itsesäätely ovat vahvuuksia, jotka liittyvät kohtuullisuuden hyveeseen. (Peterson & Seligman 2004, 430–431.)

Henkisyyden hyve koostuu vahvuuksista, jotka korostavat yhteyttä suurempaan, ihmisyyden ylittävään maailmankaikkeuteen. Henkisyyden hyvettä ilmentävät kauneuden ja erinomaisuuden arvostus, kiitollisuus, toiveikkuus, huumorintaju sekä hengellisyys. (Peterson & Seligman 2004, 518–520.)

Suomessa Laura Uusitalo-Malmivaara sekä Kaisa Vuorinen ovat liittäneet tutkimustensa perusteella vahvuuksien listaan lisäksi myötätunnon sekä sisukkuuden. Myötätunto on saanut paikkansa inhimillisyyden hyveen alta. Myötätunto on vahvuus, joka tulee esille silloin, kun haluamme parantaa toisen vointia, toimintaa tai mahdollisuutta saavuttaa tavoitteita. Myötätunnon olennainen tunnuspiirre on aktiivinen suuntautuminen toista kohti. Sisukkuus on saanut paikkansa yhtenä rohkeutta ilmentävänä vahvuutena. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017b, 189.) Sisu on kykyä kestää vastoinkäymisiä sekä toisaalta rohkeutta lähteä matkalle, jolla odotamme päätyvämmme koettelemuksiin. Sisu on toiminnan tahtotila, joka auttaa astumaan tuntemattomaan, mutta tuo myös sieltä pois. (Lahti 2015, 323.)

3.3 Positiivisen pedagogiikan yhteys hyvinvointiin

”Hyvä luonne kasvaa hyvällä ja hyvä luonne ennakoi hyvinvointia!” (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 27). Ihminen oppii, kehittyy ja kasvaa koko ajan niissä vuorovaikutussuhteissa sekä tilanteissa, joissa hän elää. Jokainen kohtaaminen, katse, sana ja havainto toisten toiminnasta, palautteesta sekä tunteista on merkityksellinen. Ihminen pyrkii pääsääntöisesti aina suuntautumaan vuorovaikutukseen sekä toisiin ihmisiin. Jokaisen kasvattajan onkin hyvä tiedostaa, että jokaisella tekemisellä tai tekemättä jättämisellä on vaikutusta ja merkitystä. Voidaan pyrkiä ajattelemaan tätä positiiviselta kannalta, jolloin jokainen yhteinen hetki on hyvää synnyttävän kohtaamisen mahdollisuus. (Ahtola 2016, 14.)

Hyvinvoinnin käsite on laaja. Hyvinvointi sisältää erillisiä, mitattavia osioita. Esimerkiksi Seligmanin PERMA-hyvinvointiteoria pitää sisällään viisi aluetta, joiden toteutuminen on yhteydessä hyvinvointiin. Nämä hyvinvointiin vaikuttavat asiat ovat Seligmanin teorian mukaan positiiviset emootiot (engl. positive emotions), sitoutuminen (engagement), sosiaaliset suhteet (relationships), merkityksellisyys (meaning) sekä saavuttaminen (accomplishments). Näillä kaikilla on katsottu olevan kolme tunnusomaista piirrettä:

1. Kaikki tukevat hyvinvointia.
2. Ihmiset tavoittelevat niitä niiden itsensä takia, eivätkä apuvälineenä hankkia joitain muuta hyvinvoinnin osatekijää.
3. Jokaista hyvinvointiin vaikuttavaa aluetta voidaan mitata itsenäisesti. (Seligman 2011, 16—18.)

Hyvinvoinnin taustateoriaan on olemassa muitakin luokitteluja. Teorioiden hyvänä puolena on se, että ne avartavat ymmärrystämme onnellisuudesta. Ne myös muistuttavat meitä siitä, että pelkän myönteisten tunteiden etsimisen sijasta kestävällä tavalla hyvältä tuntuva elämä perustuu erilaisten psykologisten peruskokemusten varaan. (Martela 2015, 43.) Oleellista on kuitenkin huomata, että ihminen voi itse vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa. Hyvinvointi sekä kukoistus vaativat ihmiseltä kaikesta huolimatta aktiivista työtä yhteyden sekä merkityksellisyyden kokemusten saavuttamiseksi. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 24.) Positiivisen pedagogiikan näkökulmasta on merkittävää nähdä, että ihmisellä on mahdollisuus siis vaikuttaa omaan hyvinvoinnin kokemukseensa. Tämä puolestaan tarkoittaa, että hyvinvoinnin tekijöitä voidaan myös opettaa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017b, 186.)

VIA-luonteenvahvuusmittarin avulla ihminen voi kartoittaa omia vahvuuksiaan. Vahvuusmittarin täyttäminen tapahtuu sähköisesti ja mittarista on olemassa omat versionsa niin lapsille kuin aikuisillekin. Vahvuusmittari on käännetty myös suomenkielelle. VIA-sivusto tarjoaa ohjeet mittarin käyttämiseen sekä ohjeita, jotka helpottavat mittarin käyttöä esim. kehitysvammaisten kanssa. VIA-luonteenvahvuusmittarin on täyttänyt jo yli kolme miljoonaa ihmistä. (Uusitalo-Malmivaara 2017b, 188.)

Pelkästään jo omien vahvuuksien nimeäminen voi olla voimauttavaa. Samalla ihminen saa sanastoa niille ominaisuuksille sekä taidoille, joihin on turvallista varata ja joiden kautta uusia haasteita kannattaa kohdata. VIA-mittarin erinomainen puoli on se, että sillä ei voi saada huonoa tulosta. Vahvuudet, jotka eivät ole henkilön yleisempien vahvuuksien ryhmässä, eivät ole heikkouksia. Vahvuudet eivät liioin kamppaile keskenään, eikä niitä voi asettaa tärkeysjärjestykseen. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 72.)

Onnellisuus ja elämäntyytyväisyys ovat yhteydessä luontevahvuuksien käyttöön. Korkea pistemäärä VIA-mittarilla mitattuna ennustaa samalla korkeaa elämäntyytyväisyyden tasoa. Voidaankin ajatella, että vahva luonne on yhteydessä onnellisuuteen. (Uusitalo-Malmivaara 2015b, 75.)

4 Reflektio ja reflektiivisyys

4.1 Reflektio ja reflektiivisyys

Nykyaikana työelämä kannustaa työntekijöitä ajattelemaan toisin, pohtimaan syvällisemmin itseään, työtään sekä suhdettaan organisaatioon. Reflektio on siis yhä tärkeämpi osa työelämää. (Marsick 1996, 41.) Näin lausuttuna nyt jo yli 20-vuotta sitten voimme huomata, että sama ajatus on edelleen ajankohtainen.

Mezirow (1996, 18, 21) toteaa reflektion sisältävän johtopäätösten, yleistysten, yhdenmukaisuuksien, jaottelujen, ja arviointien tekemisen sekä edelleen tuntemisen, muistamisen sekä ongelmien ratkaisemisen. Suuri osa oppimastamme edellyttää sellaisten uusien tulkintojen tekemistä, joilla voimme kehittää, eriyttää sekä uudelleen vahvistaa vakiintuneita viitekehyksiämme tai luoda uusia merkitysskeemoja. Merkitysskeemat ovat toisiinsa kytkeytyviä, totuttujen odotusten muodostamia kokonaisuuksia. Merkitysskeemat koskevat jos-niin-, syy-vaikutus ja käsitteellisiä yhteyksiä sekä erilaisia toisiaan seuraavia tapahtumia. Esimerkiksi odotamme, että ruoka tyydyttää nälkämme tai ehdimme tiettyyn paikkaan nopeammin, jos juoksemme kävelyn sijasta. (Mezirow 1996, 18, 21.)

Reflektiivisyys on luonteeltaan sosiaalista. Vuorovaikutuksen kautta ihminen luo omaa todellisuuttaan. Todellisuus ilmenee näkemyksinä, uskomuksina, ajatuksina sekä tunteina, joiden kautta ihminen pyrkii ymmärtämään ulkoisen todellisuuden tapahtumia. Saamansa palautteen pohjalta ihminen pyrkii lisäksi ymmärtämään omaa minuuttaan. (Tiuraniemi 1994.)

Kyky reflektiivisyyteen on erityisen tärkeää ihmisenä olemiselle. Reflektiivisyys tekee ihmisistä määrätietoisia toimijoita passiivisen sopeutumisen sijasta. Sisäinen puhe toimii ratkaisijana siinä, miksi ihminen yleensä toimii. Ihminen tarkastelee sisäisen puheensa avulla omia kiinnostuksen sekä huolen aiheitaan ja nostaa esiin itselleen tärkeitä asioita. Ihminen pyrkii myös tavoittelemaan sellaisia asioita, joita hän pitää hyvänä itselleen ja pitämään niitä yllä. Reflektiivisessä sisäisessä keskustelussa ihminen ottaa huomioon omat kokemuksensa eli menneisyyden, konkreettiset havaintonsa sekä tulevaisuutta koskevat oletukset ja haaveet. Reflektio ja reflektiivisyys eivät kuitenkaan ole pelkkää passiivista pohdintaa, vaan niillä on aktiivinen yhteys toimintaamme. (Harju & Kumpulainen 2009, 109.)

Anttilan (2007, 58–59) mukaan reflektiivinen toiminta voi olla myös ryhmän tai muun yhteisön kanssa tapahtuvaa yhteisöllistä reflektiota. Yhteisölliselle reflektiolle tunnusomaisia ominaisuuksia ovat mm. toimintapainotteisuus, sosiaalinen kanssakäyminen, ideologisuus sekä aatteiden muovaaminen. Yhteisöllinen reflektointi kykenee muokkaamaan yhteisöä kommunikoinnin, valintapäätösten sekä sosiaaliseen elämään osallistumisen avulla. Samalla yhteisöllinen reflektio ilmentää sekä palvelee inhimillisiä, kulttuurisia, sosiaalisia sekä poliittisia päämääriä. (Anttila 2007, 58–59.)

Kupila (2007, 158) pohtii, kuinka ihmisen reflektiivistä vuorovaikutusta ympäristön kanssa voitaisiin tukea. Tavoite esimerkiksi kasvattajien yhteistyölle ei olekaan päästä yhteisymmärrykseen vaan tarkoituksena on ennemminkin kiinnittää kasvatustalan ammattilainen omaa asiantuntijuutta edistävään ja samalla kollegiaaliseen prosessiin. Prosessissa asiantuntijan on mahdollisuus löytää ammatillisiin kysymyksiin uusia merkitysperspektiivejä. Voidaankin ajatella, että sosiaalinen ja yhteisöllinen reflektio herättää oivalluksia sekä laajentaa merkitysperspektiivin prosessia. Edellytyksenä hyvälle ja toimivalle kommunikaatiolle on kyky pyrkiä ymmärtämään toisten merkitysperspektiivejä ja ymmärtää asia heidän näkökantastaan. (Kupila 2007, 158.)

Reflektiosta on olemassa monta määritelmää. Yhteistä kaikille määritelmille on kuitenkin ajattelun sekä toiminnan yhdistäminen toisiinsa. Yhteistä on lisäksi kykeneminen, uskaltautuminen sekä haluaminen työskentelyn kriittiseen tarkasteluun. (Venninen 2007, 48.)

4.2 Reflektio varhaiskasvatuksen ammatillisuudessa

Oman työn kehittämisessä reflektiolla on suuri merkitys. Reflektioon uskaltautuminen vaatii luottamusta omiin taitoihin sekä mahdollisuuksiin oppia lisää. Reflektio vaatii lisäksi uskoa toisten ystävällisyyteen. Varhaiskasvatuksen toiminnan tarkasteluun tulisi sisältyä tunteiden tasolla tapahtuvaa ja sitäkin analyyttisempää reflektointia. Vastuu tulee esiin, kun tiedostetaan jokaisen toimenpiteen vaikutus lapselle ja perheille. Esimerkiksi joistakin tavoista voidaan haluta pitää kiinni vain siksi, että ne ovat työntekijöille mukavia. Tämän myöntäminen ja tiedostaminen auttavat pyrkimystä muuttaa toimintaa lasten kannalta laadukkaammaksi. (Venninen 2009, 42—43.)

Reflektiiviselle ammatilliselle toiminnalle on luonteenomaista reflektiivisen tiedon soveltaminen sekä reflektiivisten tekniikoiden käyttäminen. Reflektiivinen ammattikäytäntö on kokonaisvaltaista toimintaa. Siihen liittyy reflektiivisen toiminnan lisäksi pyrkimys kriittisen tarkastelun ja arvioinnin kautta oman ja yleisen ammatillisen toiminnan muuttaminen sekä kehittäminen. Laajimmillaan reflektiivinen ammattikäytäntö tarkoittaa systemaattista tutkivaa ja kehitysorientoitunutta otetta omaan työhön. (Tiuraniemi 1994.)

Varhaiskasvatuksen ammatillisuudessa reflektiolla on paikkansa. Reflektio on menetelmä, jolla voidaan kehittää työn käytäntöä sekä tilanteiden hallintaa ja samalla sen kautta uudistetaan varhaiskasvatusta. Työn ymmärtämisen näkökulmasta reflektio on välttämätöntä. Varhaiskasvatuksen työntekijän reflektio voi suuntautua myös kasvatustoiminnan yhteiskunnallisiin, poliittisiin tai taloudellisiin vaikutuksiin. Reflektion vaikutukset ovat näin laajemmat, kuin pelkästään omaan työhön tai työyhteisöön liittyen. (Karila & Kupila 2010, 14.)

Varhaiskasvattajan reflektion suuntautuessa psykologisiin oletuksiin, minäkäsitukseen sekä henkilökohtaisiin taitoihin, se tukee ymmärrystä itsestä sekä identiteetin rakentumista ja vahvenemista (Karila & Kupila 2010, 14). Tunnusmerkkinä reflektiiviselle ammatilliselle toiminnalle ovat tutkiva ja kokeileva asennoituminen oman työn kohteisiin, mutta myös omaan työskentelyyn. Oman toiminnan itsearviointi sekä tutkiminen luovat mahdollisuuksia ammatilliselle kehitykselle. (Tiuraniemi 1994.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Aiheeseen liittyvät aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Positiiviseen pedagogiikkaan liittyvien luonteenvahvuuksien käytöstä on tehty tutkimuksia, jotka rohkaisevat jatkamaan vahvuuperustaista opetusta koulussa sekä tekemään myös pitkäaikaistutkimusta aiheesta. Proctorin, Tsukayaman, Woodin, Maltbyn, Eadesin sekä Linleyn tekemä tutkimus vuonna 2011 toteutettiin kuuden kuukauden ajanjaksolla kahdessa englantilaisessa yläkoulussa. Poikittaistutkimukseen osallistui yhteensä 319 nuorta, iältään 12–14-vuotiaita koululaisia. Tutkimuksessa 218 koululaista osallistui vahvuuspohjaiseen opetusohjelmaan, jossa ”jumpattiin luonteenvahvuuksia”. Tutkimukseen osallistujista 101 nuorta ei osallistunut ”vahvuusjumppaan”. Tutkimuksen tulosten mukaan nuoret, jotka osallistuivat vahvuusperustaisiin harjoituksiin, kokivat merkittävästi lisääntyntä tyytyväisyyttä elämäänsä verrattaessa nuoriin, jotka eivät osallistuneet vahvuusjumppaan. (Proctor, Tsukayama, Wood, Maltby, Eades & Linley 2011, 1–12.)

Kaisa Vuorisen tekeillä olevan väitöstutkimuksen tavoitteena on luoda vahvuuskeskeinen opetuksen malli suomalaiseen peruskouluun. Tutkimus on toteutettu vuosina 2015–2016 Espoon kaupungissa kolmella positiivisen psykologian interventiolla. Tutkimuksen tavoitteena on ollut syventyä tutkimaan, kuinka luonteenvahvuuksia voidaan opettaa ja kuinka oppilaat, opettajat sekä vanhemmat kokevat vahvuusperustaisen opetuksen. Tutkimuksessa keskeistä on ollut erityisoppilaiden vahvuuksien löytäminen sekä niiden käyttäminen koulussa. Neljännen

tutkimusintervention päämääränä on tutkia samoja positiivisen psykologian teemoja johtamisen perspektiivistä. Neljäs tutkimusinterventio on osa Copassion-tutkimushanketta. Kaisa Vuorinen toimii myös kouluttajana vahvuusperustaisesta opetuksesta. Hän on kouluttanut varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen henkilökuntaa laajalti ympäri Suomea. Kaisa Vuorinen on tuonut positiivista pedagogiikkaa tunnetuksi myös artikkeleillaan sekä Huomaa Hyvä! -kirjoilla yhdessä Lotta Uusitalo-Malmivaaran kanssa. (Vuorinen 2017.)

Eliisa Leskisenoja on tehnyt väitöskirjatutkimuksen liittyen positiiviseen psykologiaan ja sen hyödyntämiseen kouluopetuksessa. Positiivinen psykologia on Leskisenojan mukaan herättänyt maailmanlaajuisen kiinnostuksen kohteeksi positiivisen kasvatuksen, joka tarjoaa koulutyöhön positiivisen ja voimavaraperustaisen suhtautumistavan. Tutkimuksen tavoitteena oli etsiä sekä luoda opettajan toimintaan konkreettisia sekä positiiviseen psykologiaan pohjautuvia pedagogisia käytänteitä. Tarkoituksena oli toimintatapojen avulla edistää oppilaiden kouluiloa. (Leskisenoja 2016, 7.)

Leskisenojan väitöskirjatutkimus toteutettiin vuosina 2013–2014 kuudesluokkalaisille koululaisille pohjoissuomalaisessa koulussa. Tutkimukseen osallistui 14 oppilasta. Tutkimus toteutettiin monimenetelmällisenä toimintatutkimuksena. Leskisenoja mainitsee tutkimusvuotta ohjanneen myönteiset tunnekokemukset ja yhteisöllisyyden vaaliminen, oppilaiden vahvuuksien etsiminen sekä niiden käyttäminen. Tutkimuksen aikana tavoitteena oli myös onnistumisen kokemusten monipuolinen tarjoaminen jokaiselle oppilaalle. (Leskisenoja 2016, 8.)

Leskisenojan tutkimuksen tuloksissa voitiin todeta, että pedagogisten toimintamallien yhteys oppilaiden kokemaan kouluiloon oli merkittävä. Tulosten mukaan positiivisen psykologian menetelmillä voidaan koulussa edistää oppilaiden myönteisiä tunteita liittyen kouluun, kouluiloon ja kouluviihtyvyyteen. Tutkimus antaa lisäksi uusia näkökantoja opettajien työssäjaksamiseen sekä työssä viihtymiseen. (Leskisenoja 2016, 8–9.) Leskisenoja ottaa esiin tutkimuksessaan myös tutkivan opettajan käsitteen, joka on ikään kuin asenne ja työtapo, jolla opettajan työtä tehdään. Tutkivassa opettajuudessa teoria, käytäntö, opettaminen ja oppiminen kietoutuvat yhteen kehittäen samalla työtä. (Leskisenoja 2016, 91–94.)

Eevaleena Heikkilä on tehnyt opinnäytetyön liittyen positiiviseen pedagogiikkaan. Opinnäytetyö on tehty Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuonna 2014. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä positiivinen pedagogiikka on ja mitä positiivisen pedagogiikan kautta tavoitellaan. Opinnäytetyössä selvitettiin yhden päiväkodin arjen toiminnoissa toteutettavaa positiivista pedagogiikkaa. Samalla haluttiin selvittää, millaisia haasteita positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle koettiin olevan. Tutkimustuloksissa todettiin tutkimukseen osallistuneiden käyttävän toiminnassaan paljon kannustamista sekä myönteistä vuorovaikutusta. Samoin tuloksissa tuli ilmi, että kyseisen päiväkodin kaikessa toiminnassa pyritään tuomaan esille lasten vahvuudet sekä kiinnostuksen kohteet. Opinnäytetyön tutkimustuloksissa positiivisen pedagogiikan tavoitteeksi nähtiin lapsen itsetunnon vahvistaminen, omien vahvuuksien tunnistaminen sekä omien kykyjen tunteminen. (Heikkilä 2014, 2, 47.)

Reflektiivisyyttä on tutkittu mm. suomalaisessa REFINNO -tutkimushankkeessa. Tutkimushanke on toteutettu Tampereen teknillisen yliopiston, Tampereen yliopiston, Lappeenrannan yliopiston sekä Turun yliopiston yhteistyönä. Tutkimushanketta rahoitti Tekes (Innovaatorahoituskeskus, nykyisin Business Finland). Tutkimuksessa tutkittiin reflektiivisen työotteen vaikutuksia suorituskykyyn sekä innovatiivisuuteen. Tutkimus- ja kehittämishanke toteutettiin kolmen vuoden yritys yhteistyötä hyödyntäen ja mukana oli seitsemän yritysorganisaatiota. Tutkimushankkeesta valmistui mm. vuonna 2014 julkaisu ”Vauhtia pysähtymisestä”. (Hildén ym. 2014, 6.)

REFINNO -hankkeen tuloksena voitiin tunnistaa neljä merkittävää tekijää, jotka vaikuttavat reflektiivisen työotteen toteutumiseen organisaatiossa. Ensimmäisenä oli ihmisen kyky sekä halu tutkia omaa ajatteluaan, tunteitaan sekä toimintaansa. Toisena tekijänä nähtiin olevan dialogisen vuorovaikutuksen taitojen sekä tilojen tukeminen, joissa yhdessä avoimin mielin etsitään uusia näkökantoja. Kolmantena merkityksellisenä tekijänä oli esimiesten sekä työntekijöiden kannustaminen reflektiokokeiluihin työn arjessa. Neljäntenä, keskeisenä tekijänä oli selvittää, auttavatko vai rajoittavatko organisaation rakenteet, johtaminen, mittarit ja palkitseminen reflektiivisyyttä. Voidaan pohtia ja tarkastella, onko ajattelemaan pysähtyminen hyväksyttävää ja osataanko niistä syntyvät ajatukset ja ideat tehdä

näkyväksi. Tutkimuksen loppupohdintoissa todettiin, että tutkimuksen aikana nähtiin, kuinka reflektiivistä työtettä harjoiteltaessa saatiin käyttöön passiivista osaamista. Passiivisen osaamisen käytöllä oli työilmapiirin ja tuloksellisuuden kannalta paljon positiivisia vaikutuksia. Merkittävää oli, että omien yksilöllisten harjoitteiden kautta työntekijät vakuuttuivat reflektiivisen työtteen potentiaalista. (Hildén ym. 2014, 6, 65.)

5.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni sijoittuu varhaiskasvatukseen. Kyseisen päiväkodin, johon opinnäytetyötäni teen, kaikki kasvattajat ovat käyneet vuoden 2016 aikana positiivisen pedagogiikan koulutuksen. Opinnäytetyöni tarkoituksena on mahdollistaa joensuulaisen vuoropäiväkodin vuorohoitotiimin henkilöstölle (n.10 kasvattajaa) toiminnallisten menetelmien avulla, tiedon ja kokemusten jakaminen positiivisesta pedagogiikasta. Tavoitteena on järjestää toimintapajoja, joissa käsitellään positiivista pedagogiikkaa mm. toiminnallisilla harjoitteilla sekä yhteisen reflektion kautta.

Ihmisen kokemus vahvuudesta on yhteydessä itsearvostukseen. On siis erityisen tärkeää, että jokainen oppija osaisi nimetä joitakin vahvuuksiaan. Tämä edellyttää kasvattajilta teoreettista tietoa vahvuuksista, välineitä niiden tunnistamiseen sekä menetelmiä tukea lapsia ja nuoria, jotta he voisivat löytää omat vahvuutensa yhteistyössä kodin kanssa. (Hotulainen ym. 2015, 277.)

Toimintapajoissa on tavoitteena käydä läpi hieman positiivisen pedagogiikan sekä reflektion teoriaa. Teoriatiedon lisäksi tutustumme erilaisiin positiivisen pedagogiikan harjoituksiin, toteutamme niitä käytännön työssä sekä käymme keskusteluja ja pohdintoja aiheesta.

Positiiviseen pedagogiikkaan keskeisesti liittyvä puhuminen vahvuuksista sekä niiden käyttäminen, muuttavat myös aikuisten omaa työskentelyasennetta ja suhdetta lapsiin. Haastavaa käytöstä voidaan tarkastella jonkin luonteen vahvuuden runsautena ja jonkin toisen luonteen vahvuuden vähäisyytenä. Haasteista voi

näin olla helpompaa puhua ja säilyttää puheessa positiivinen sävy. Samalla ongelma ei liity lapsen persoonaan vaan opittaviin asioihin. Taitopuhe ongelmapuheen asemesta vapauttaa voimavaroja sekä kasvattajassa että lapsessa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 69.)

Positiivinen pedagogiikka vaatii teorialietoon perehtymistä, keskustelemista ja pohdintaa. Käytännön menetelmien kokeileminen sekä uusien tapojen omaksuminen ovat asioita, joita opinnäytetyön toimintapajoilla on tarkoitus käydä yhdessä läpi. Reflektiivisen työskentelyn kautta pyrimme saamaan lisäksi uusia ideoita ja näkökulmia esiin. Toiminnallisten tehtävien avulla on tarkoitus helpottaa keskusteluihin osallistumista sekä rohkaista kaikkia osallistujia ilmaisemaan ajatuksiaan ja pohdintojaan aiheesta.

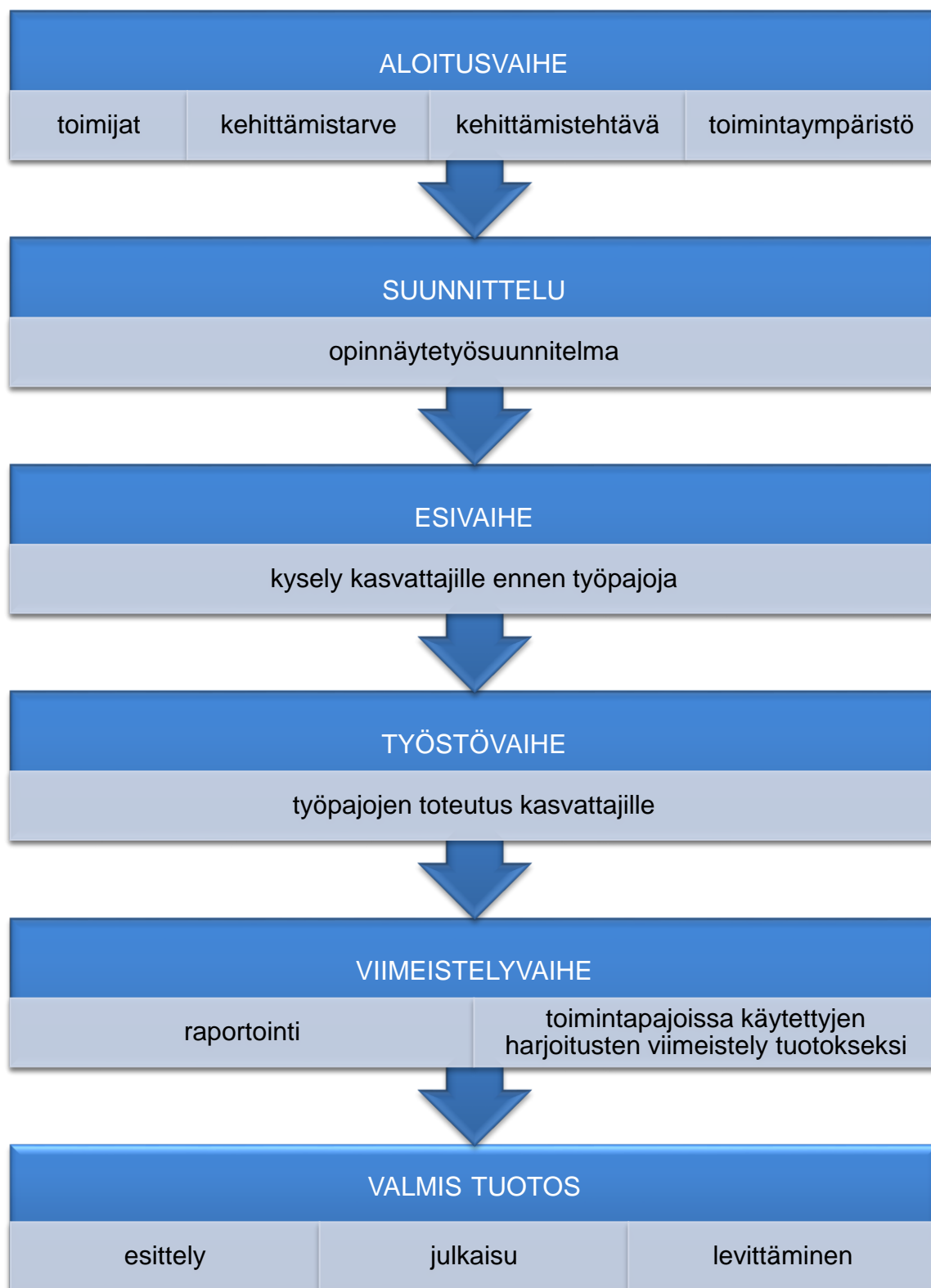
Vuorohoitopäiväkodin toiminta poikkeaa tavallisesta päiväkotityöstä työvuorojen erilaisuudella, koska päiväkoti on avoinna ympäri vuorokauden ja vuoden jokaisena päivänä. Lasten hoitoajat sekä läsnäolo hoitopaikassa ovat myös asioita, jotka vuoropäiväkodissa poikkeavat tavallisesta päiväkodista. Reflektointi liittyy olennaisena osana kasvattajan pedagogiseen kehittymiseen sekä uuden teorialiedon viemiseen omaan käytännön työhön. Vuoropäiväkodissa aikaa ja paikkaa reflektointiin yhdessä toisten kasvattajien kanssa on ehkä vähemmän, johtuen osaltaan vuorotyön asettamista rajoista. Olisi kuitenkin tärkeää niin varhaiskasvatuksen kehittämisen, päiväkodin, että kasvattajan itsensä kannalta, jotta kasvattajilla olisi mahdollisuus myös yhteisölliseen reflektointiin. Dahlblom & Collin (2016, 201) toteavat vuorohoidon tiimityön sekä tiedonkulun käytäntöjä pohtiessaan: ”Mikään työyhteisön käyttöön tarjottu tieto ei muutu kokemukselliseksi asiantuntijuudeksi tai osaamiseksi ilman omakohtaista ja yhteistä prosessointia.” (Dahlblom & Collin 2016, 201.)

Ajattelin itse jo opinnäytetyöni alkumetreillä, että haluan opinnäytetyössäni tuoda esille reflektion merkityksen työelämässä sekä yksilön kannalta, että yhteisöllisestä näkökulmasta. Haluan samalla olla enemmänkin innostajan roolissa ja tarjota kasvattajille työkaluja toimintaan, kuin olla kertomassa valmiita vastauksia tai ohjeita.

Ojanen (2009, 27, 29) on artikkelissaan ”Varhaiskasvatuksen käytännön kehittäminen reflektion avulla” todennut, että varhaiskasvatuksen kasvattajat voivat löytää itselleen sopivan menetelmän kehittää omaa työtään syvenevän reflektion myötä. Reflektion syventyessä se ei liity pelkästään toimintaan vaan myös toimintaa ohjaaviin ja jäsentäviin uskomuksiin sekä arvoihin. Kriittinen toiminnan reflektio perustuu yhteiseen ajatteluun ja pohdintaan kollegojen kanssa. Ajatusten vaihto toisten kanssa kehittää reflektion syvyyttä, antaa siihen uutta näkökulmaa ja kannustaa samalla kokeilemaan omia ideoita. (Ojanen 2009, 27, 29.)

5.3 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyöprosessini mukailee Kari Salosen (2012, 24–29) kehittämistoiminnan toiminnallisen opinnäytetyön työskentelytavan mallia. Prosessi etenee aloitus-, suunnittelu-, sekä työstövaiheen kautta viimeistelyvaiheeseen ja lopulta valmiiseen tuotokseen. Jokaiseen vaiheeseen on syytä sisällyttää tarkistus, mutta viimeistään ennen viimeistelyvaihetta tarkistusvaihe on tarpeen. (Salonen 2012, 24–29.)

Kuvio 2. Opinnäytetyön prosessin eteneminen Kari Salosen (2012) prosessikuvausta mukaillen.

Opinnäytetyöprosessini on alkanut joulukuussa 2016. Tällöin lähetin Joensuun kaupungin päivähoidon aluevastaavalle sähköpostia. Sähköpostissa mainitsin kiinnostuksestani tehdä opinnäytetyö Joensuun kaupungin varhaiskasvatukseen. Kerroin lisäksi aihealueista, jotka kiinnostaisivat minua. Halusin tehdä opinnäytetyön aiheesta, johon minulla olisi myös itselläni kiinnostusta sekä motivaatiota. Lopullisesta aihevalinnasta sekä toteutuksesta päätettäisiin kuitenkin yhdessä toimeksiantajan kanssa.

Tammikuussa 2017 Niinivaaran vuoropäiväkodin johtaja Jukka Tervonen ilmoitti päiväkodin kiinnostuksesta opinnäytetyöni toimeksiantajaksi. Pidimme aloituspalaverin tammikuun lopulla. Aloitimme yhteisen työskentelyn pohtimalla opinnäytetyön kohderyhmää sekä tarkempaa aihetta. Kohderyhmäksi sovittiin vuoropäiväkodin vuorohoitotiimi, johon kuuluvat päiväkodista kahden ryhmän kasvattajat (n.10 henkilöä). Aiheeksi valikoitui yhteisten keskustelujen jälkeen positiivinen pedagogiikka. Toimeksiantajalla oli tarve järjestää vuorohoitotiimille yhteisiä koontumisia sekä mahdollisuus keskusteluun positiivisesta pedagogiikasta.

Keväällä 2017 tein opinnäytetyösuunnitelman, jossa toin esille mm. opinnäytetyön teoreettisen perustan sekä toiminnallisen osuuden toteutuksen. Vilkka ja Airaksinen (2003, 26) toteavat, että toimintasuunnitelma vastaa kysymyksiin, mitä tehdään, miten tehdään sekä miksi tehdään.

Toimeksiantosopimus (liite 1) sekä tutkimuslupa (liite 2) kyselyä varten tehtiin yhdessä toimeksiantajan kanssa kesäkuun alussa 2017. Tämän jälkeen tein ennen syksyyn ajoittuvaa toiminnallista osuutta, pienimuotoisen kyselyn työpajoihin osallistuville kasvattajille. Kysely on liitteenä 4. Kysely toimi ikään kuin esivaiheena varsinaiselle toimintaosuudelle.

Opinnäytetyösuunnitelmassa tavoitteena oli toteuttaa toimintapajat rinnakkaistoteutuksena kahdelle viiden hengen kasvattajaryhmälle. Tällöin toimintapajoja olisi ollut molemmille kiinteille ryhmille kolme kertaa ja näin ohjattavia pajoja olisi ollut yhteensä kuusi. Opinnäytetyön toteutusvaihe sovittiin alustavasti toteutuvan elokuun alkuun aikana 2017.

Elokuun ja syyskuun aikana emme kuitenkaan saaneet järjestettyä sopivia päiviä toimintapajoille, joten toteutusta siirrettiin lokakuulle. Jouduimme myöskin tiivistämään aikataulua alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen. Päädyimme myös ratkaisuun, jossa kahteen toimintapajaan osallistuvat niinä päivinä työvuoroissa olevat vuorotiimin kasvattajat. Samalla yhden toimintapajan kestoksi sovittiin kaksi tuntia.

Toimintapajojen uudelleen aikatauluttaminen ja sisältöjen muokkaaminen sujui kuitenkin joustavasti ja yllättävän helposti. Koen, että osaltaan helppouteen vaikuttivat laaja perehtyminen niin aiheeseen kuin erilaisiin harjoituksiinkin. Päädyin toimintatapaan, jossa osa alkuperäisten toimintapajojen tehtävistä annettaisiin kaikille vuorotiimin kasvattajille sekä ennakoon että pajojen välillä tehtäviksi. Tällöin toimintapajoissa jäisi enemmän aikaa teorian tiedon käsittelyyn, keskusteluun sekä muiden harjoitusten toteuttamiseen.

Opinnäytetyön rahoituksesta vastaamme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Mahdollisia tarvikkeita (kyniä, paperia, askartelumateriaalia ym.) toimintapajoihin löytyi sekä opiskelijalta että toimeksiantajan puolesta. Opinnäytetyön toteutusosion työpajat järjestettiin toimeksiantajan tiloissa. Ensimmäisellä kerralla päiväkodin liikuntasali oli varattuna toimintapajan käyttöön. Toinen toimintapaja toteutettiin päiväkodin palaveritilassa. Molemmissa tiloissa oli mahdollisuus esittää teoriaosuuksien diaesitykset sekä tilaa tehdä toiminnallisia harjoituksia.

Toteutusvaiheen jälkeen edessä on raportin kirjoittaminen. Raportin teoriaosuutta olen aloittanut kirjoittamaan heti opinnäytetyön suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Olen halunnut pitää kiinni teorian tiedon ja käytännön osuuden vuoropuhelusta. Koen, että raportin teoriaosuuden kirjoittamisen aloittaminen varhaisessa vaiheessa on tukenut myös toteutusosion suunnittelua. Raportissa on tärkeää saada esiin se, mitä opinnäytetyössä on tehty, miksi ja kuinka toteutetuilla asioilla on yhteyttä teorian tietoon. Opinnäytetyön eettinen pohdinta sekä luotettavuus ovat esimerkiksi asioita, joita raportin kirjoitusvaiheessa tulee tuoda esille. Kirjoitusasun viimeistely kuuluvat opinnäytetyön loppuvaiheen tehtäviin. Valmiin opinnäytetyön esittäminen opinnäytetyön seminaarissa sekä toimeksiantajalle päättävät opinnäytetyöprosessini.

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Vilkan ja Airaksisen (2003, 9–10) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tulisi lähteä työelämän tarpeista ja olla käytännönläheinen. Toiminnallinen opinnäytetyö tulisi toteuttaa tutkimuksellisen näkökannan kautta ja samalla opinnäytetyöntekijän tulisi osoittaa opinnäytetyöllään hallitsevansa alansa tieto- ja taitoperustaa. Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteuttaminen sekä opinnäytetyön raportointi tutkimusviestinnän menetelmin. (Vilkka & Airaksinen 2003, 8–10.)

Toiminnallisille opinnäytetöille on yhteistä tuotos, joka aina on jokin konkreettinen tuote. Tuote voi olla esimerkiksi kirja, opas, ohjeistus, portfolio, tapahtuma tai tietopaketti. Tärkeää on pohtia tuotteen muotoa, jotta se palvelisi opinnäytetyön kohderyhmää parhaiten. (Vilkka & Airaksinen 2003, 51.) Opinnäytetyössäni toiminnallinen osuus rakentuu työpajoista, jotka koostuvat sekä toiminnallisista menetelmistä että teoriaosuuksista. Sovimme myös yhdessä toimeksiantajan kanssa, että toimintapajoissa tehtävät harjoitukset kootaan yhteen tuotokseen. Tarkoituksena on, että harjoituksia voidaan näin hyödyntää uudelleen. Samalla kootut harjoitukset toimivat osaltaan dokumenttina siitä, mitä toimintapajoissa on tehty.

Vilkan ja Airaksisen (2003, 83) mukaan olennainen osa toiminnallista opinnäytetyötä onkin tuotos. On tärkeää panostaa yhtä lailla sekä raportointiin että tuotokseen. Olennaista on raportin ja tuotoksen yhteensopivuus sekä niiden muodostama kokonaisuus. (Vilkka & Airaksinen 2003, 83.) Opinnäytetyöni tuotosta olen koonnut samalla, kun olen valinnut harjoituksia toimintapajoihin. Harjoituskoosteen sisältö perustuu teoreettiseen tietoon, jota olen opinnäytetyöhöni koonnut. Olen siis pyrkinyt etsimään sellaisia harjoituksia, joiden katsotaan liittyvän positiiviseen pedagogiikkaan sekä reflektiivisyyteen.

6.2 Prosessorientoitunutta kehittämistyötä

Prosessorientoituneessa kehittämisestä on todettu (Ylöstalo 2005, Toikon ja Rantasen 2009, 50 mukaan), että siinä korostuu kehittämisen reflektiivisyys. Prosessorientoituneen näkemyksen mukaan toiminnassa syntyy koko ajan uutta kehittämistä koskevaa informaatiota. Näin hyväksytään toiminnan sekä toimintaympäristön muuttuvuus. Tällaisen toiminnan ohjaaminen rakentuu toimijoiden jatkuvaan uuden oppimiseen, erilaisiin toteuttamisen kokeiluihin sekä sitä kautta toimintojen kehittämiseen. Uutta aineistoa ja informaatiota syntyy koko kehittämistoiminnan aikana. Uusi tieto ohjaa samalla toimintaa. (Ylöstalo 2005, Toikon ja Rantasen 2009, 50 mukaan.)

Opinnäytetyön alusta asti olen ajatellut, että olen valmis muokkaamaan ja joustamaan toimintaani sekä olemaan avoin sille, minne tie lopulta viekään suunnitelmista ehkä poiketenkin. Samalla olen halunnut rohkaista kohderyhmääni sekä toimeksiantajan edustajaa tuomaan ideoita ja ajatuksia mukaan jo suunnitteluvaiheessa mm. kyselyllä ja palaverissa. Olen pyrkinyt toiminnassani huomioimaan niin toiminnan kuin toimintaympäristönkin muuntumisen. Olen pitänyt prosessia tärkeämpänä, kuin yksittäisten harjoitusten onnistumista tai joidenkin tehtävien väliin jäämistä. Olen opinnäytetyössäni halunnut yhdistää sekä tietoa että kasvattajien omia kokemuksia ja käytännön esimerkkejä. Kuten Ylöstalo (2005, Toikon ja Rantasen 2009, 50 mukaan) toteaa, kehittämistä ohjaavat niin tieto kuin kokemuksetkin. Koen että, yhteisillä keskusteluilla ja reflektiolla on yhtä lailla merkitystä kuin teorian tiedolla.

Käsitys kehittämistoiminnan reflektiivisestä luonteesta on merkittävä metodologinen näkökohta. Tällöin kehittäminen on alati muuntuvaa ja laadultaan vahvasti sosiaalista. (Toikko & Rantanen 2009, 53.) Ajatukseni toimintapajoista ja niiden toteuttamisesta on pitkälti mukaillut reflektiivistä kehittämistoimintaa. Olen tiedostanut jo suunnitellessani toimintaa, että käytännön toteutuksessa eteen tulee varmasti tilanteita, jossa toimintatapaa tai toiminnan sisältöä pitää muokata. Toisaalta reflektiivinen työote sekä positiivisen pedagogiikan kasvun asenne toimintapajojen aiheina rohkaisevat kasvattajia myöskin reflektiiviseen kehittämistoimintaan.

Kehittäminen edellyttää perusteluja. Tällöin otetaan kantaa siihen, mitä ja miksi kehitetään. On myös huomattava, että kehittäminen vaatii toiminnan organisointia. Tällä otetaan puolestaan kantaa siihen, kuka tekee mitäkin sekä millä resursseilla. Kolmantena näkökantana on, että kehittäminen edellyttää varsinaista kehittävää toimintaa. Olennainen osa kehittämistä on toiminnan arviointi. Kehittämällä pyritään lisäksi uusien palveluiden sekä tuotteiden levittämiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 56—57.)

On kuitenkin muistettava, että kehittämistoiminta ei ole pelkästään prosessin hallintaa, osallistumista tai tutkimusta. Usein kehittämistoiminnassa vaaditaan kaikkia kolmea välinettä. Kehittämisprosessin mukana metodien painopiste saattaa kuitenkin muuttua. Esimerkiksi kehittämistoiminnan perustelut saattavat tarvita enemmän tutkimuksellisia välineitä, organisointi osallistumisen välineitä, toteutus kaikkia kolmea sekä arviointi osallistavia ja tutkimuksellisia välineitä. (Toikko & Rantanen 2009, 168.)

Opinnäytetyöni opinnäytetyöprosessissa olen tuonut esille mitä ja miksi kehitetään. Toiminnan organisointia olen tehnyt jo opinnäytetyösuunnitelmassa, toimintapajoja suunnitellessani sekä yhteisissä palaverissa toimeksiantajan kanssa. Kehittävä toiminta opinnäytetyössäni tulee esille opinnäytetyön toteutusosiossa, johon kuuluvat toimintapajat sekä niihin liittyvät tehtävät ja harjoitukset. Toiminnan arviointi opinnäytetyössäni koostuu omasta arvioinnista sekä kasvattajien antamasta palautteesta. Palautetta pyydän myös toimeksiantajan edustajalta palaverissa sekä sähköpostin välityksellä, jotta pysymme samassa ymmärryksessä opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä toiminnan sisällöistä ja aikatauluista. Oma arviointi olen tehnyt koko opinnäytetyöprosessin aikana mm. opinnäytetyöpäiväkirjan avulla. Opinnäytetyöhöni sisältyy toimintapajoissa käytetyistä harjoituksista koottava tuotos. Tuotoksen tarkoitus on osaltaan tuoda näkyväksi toimintapajojen sisältöä sekä koota harjoitukset yhteen niin, että niitä voitaisiin hyödyntää uudelleen.

6.3 Osallistaminen kyselyä käyttäen

Osallistamisen ja osallistumisen käsitteet kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Osallistamisessa annetaan mahdollisuuksia, kun osallisuus puolestaan voidaan nähdä mahdollisuuksien hyödyntämisenä. (Toikko & Rantanen 2009, 89.) Osallistaminen pohjautuu osallisuuteen, joka koetaan toimintaan liittyvänä positiivisena omistajuutena. Osallisuus pitää sisällään siten myös vastuuta sekä sitoutumista. Osallistamisessa keskeistä on yksilön tai yhteisön näkeminen subjektina eli toteuttajana, eikä niinkään objektina eli toiminnan kohteena. Osallistamisen yhtenä periaatteena ovat toiminnan avoimuus sekä erilaisuus. Osallistamisen etuna nähdään myös olevan toiminnan jatkuva muovautuvuus sekä kehittyminen. Toisaalta osallistava toiminta koettelee epävarmuuden sietokykyä, kun voidaan löytää aivan uudenlaisia ja innovatiivisia ratkaisuja sekä näkökulmia. Osallistamisen hyödyksi voidaan näin mainita mm. piilevien voimavarojen esiin saaminen. (Auvinen & Liikka 2015, 5—7.)

Ennen työpajojen toteutusta tein pajoihin osallistuville kasvattajille kyselyn. Kyselyn mukana oli saatekirje kasvattajille (liite 3). Kyselylomakkeet löytyvät liitteestä 4. Halusin kyselyn avulla saada kasvattajia osalliseksi jo toimintapajojen suunnitteluun. Koin, että näin en tekisi toimintapajoja vain heille vaan kasvattajilla olisi mahdollisuus olla osallisena jo niiden suunnittelussa.

Vilkan ja Airaksisen (2003, 57) mukaan toiminnallisissa opinnäytetöissä selvityksen käyttö liittyy usein tapahtuman tai tuotteen toteuttamiseen kohderyhmä-lähtöisesti. Selvityksellä pyritään esim. nimeämään tarkempi kohderyhmä tai saamaan selville kohderyhmän tarpeet. Toiminnallisessa opinnäytetyössä kyselyn vastaukset suuntaavat tulevan tuotteen sisältöä. Toiminnallisen opinnäytetyön selvityksen avulla kerätty aineisto on usein pieni, kuitenkin aineisto tulee aina analysoida. Vastaukset tulee ryhmitellä ja luokitella, tällä tavoin aineisto muutetaan tutkittavaan sekä havainnoitavaan muotoon. (Vilkka & Airaksinen 2003, 57–62.)

Kysely toteutettiin Webropol-kyselytyökalulla, sähköpostin kautta. Kyselyssä kysyin kasvattajien toiveita ja tarpeita positiivisen pedagogiikan työpajojen sisällölle. Ojasalon, Moilasen sekä Ritalahden (2009, 41) mukaan kysely sopiikin kehittämistyössä esimerkiksi juuri lähtötilanteen kartoittamiseen. Kyselyn vastausajan umpeuduttua aloin työstämään kyselyn analysointia. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 92) toteavat analyysiprosessia kuvaillessaan, että aluksi on tehtävä päätös, mikä aineistossa on mielenkiintoista. Toiseksi aineisto on käytävä läpi ja eroteltava ne asiat, jotka nähdään kiinnostaviksi. Samalla on osattava jättää kaikki muu aineisto pois kyseisestä tutkimuksesta. Merkityt, oleelliset asiat kerätään yhteen ja erotetaan muusta aineistosta. Näin saatu aineisto esim. ryhmitellään, tyypitellään tai luokitellaan ja lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.)

Kyselyssä esiin tulleet toiveet (liite 5, kysymys 7.) sekä aiheen käsittelytavat toimintapajoissa (liite 5, kysymys 8) olivat mm. niitä asioita, joihin pyrin kiinnittämään huomiota. Ryhmittelin kyselyn vastaukset kysymysten mukaan ja kokosin kyselystä koosteen (liite 5). Vastausten analysoinnin jälkeen, aloin muodostaa toimintapajojen sisältöä tarpeita vastaaviksi. Vastausten aihepiirejä otin mukaan toimintapajojen sisältöihin. Kysely ja niistä saadut vastaukset helpottivat omaa työtäni teemojen rajaamisessa sekä valikoinnissa. Koin, että ilman kyselyä toimintapajojen suunnittelu olisi ollut irrallinen kasvattajien kokemuksista ja tarpeista.

6.4 Opinnäytetyöpäiväkirjan merkitys

Opinnäytetyöpäiväkirja on dokumentti, johon opiskelija kirjaa, kuvittaa tai muuten dokumentoi opinnäytetyöprosessia. Opinnäytetyöpäiväkirja toimii muistina siitä prosessista, joka alkaa opinnäytetyön alkumetreiltä ja päättyy viimeistelyyn raporttiin. Ajallisestikin opinnäytetyön tekeminen on usein kuukausien työ. On siis melkein pä mahdotontakin muistaa, millaisia ratkaisuja ja vaiheita työskentelyssä on ollut ilman muistiinpanoja. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19.)

Oma opinnäytetyöpäiväkirjani koostuu monenlaisesta materiaalista ja dokumentista. Olen kirjannut päiväkirjaani niin ajatuksia, tunteita kuin pohdintojakin. Olen kerännyt myös tietokoneen tiedostoon opinnäytetyöhöni liittyviä materiaaleja, nettisivustoja, kirjallisuutta, tutkimuksia sekä muita lähteitä. Olen pyrkinyt hyödyntämään opinnäytetyön lukupiirien keskusteluja ja saamiani vinkkejä ja ohjausta kirjaamalla niistä muistiinpanoja.

Toimeksiantajan kanssa käydyissä keskusteluissa olen tehnyt muistiinpanoja, jotta tärkeät päätökset ja sovitut asiat pysyvät muistissa. Sähköpostit, jotka liittyvät opinnäytetyöhön olen säilyttänyt, jotta tarvittaessa voin palata niihin ja tarkistaa esim. aikatauluja tai muita sovittuja asioita. Opinnäytetyöpäiväkirja on kulkenut mukana ja täydentynyt koko opinnäytetyöprosessini ajan.

Tein jo opinnäytetyöni alussa omia ajatuskarttoja siitä, mitkä asiat liittyvät mielestäni tähän opinnäytetyöhön. Nyt raporttia kirjoittaessa on ollut mielenkiintoista palata takaisin prosessin alkuun ja verrata silloista ajatuskarttaa kohta valmiiseen opinnäytetyöhön. Pohdin, olenko löytänyt jotakin uutta, jota en alun perin ajatellutkaan löytyvän. Opinnäytetyöpäiväkirja on mielestäni ollut hyvä apuväline myös reflektointia ajatellen. Päiväkirjan avulla olen voinut konkretisoida ajatuksia ja näkökantoja, toimintoja ja tekemisiä. Jälkeenpäin tarkastellessa voin huomata asioiden muuttuneen, vahvistuneen tai kenties havaita joidenkin asioiden ehkä pysyneen samanlaisina.

Opinnäytetyöpäiväkirja on toiminut muistina siitä, millaisia kokemuksia ja tunteita olen prosessin aikana kokenut. Päiväkirjan avulla olen voinut nyt prosessin loppusuoralla palata niihin kohtiin, joissa opinnäytetyön edistyminen on ollut haasteellisinta tai toisaalta kohtiin, jotka ovat palkinneet eniten. Päiväkirja on mahdollistanut minulle osaltaan myös oman ammatillisen kasvun konkretisoinnin ja havaitsemisen.

7 Toimintapajojen toteutus

7.1 Alkukysely ja sen vaikutus toimintapajojen suunnitteluun

Toiminnallisissa opinnäytetöissä lähtökohtana ei ole kyselyn vastausten vertailukelpoisuus vaan se, kuinka vastaukset suuntaavat tulevan tuotteen sisältöä. Tavoitteena toiminnallisissa opinnäytetöissä on selvityksen avulla saada myös suuntaa sisällöllisiin päätöksentekoihin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 60, 62.)

Kyselyn avulla halusin saada tarkempaa tietoa kohderyhmän kasvattajien tarpeista ja toiveista toimintapajojen sisällölle. Kysely lähetettiin sähköpostin välityksellä 11:lle vuorotiimin kasvattajalle, joista 3 vastasi kyselyyn. Tein kaikista vastuksista koonnin (liite 5), jonka lähetin sopimuksemme mukaan vuorotiimin kasvattajille ja toimeksiantajan edustajalle.

Kyselyn perusteella aloin koota teemoja toimintapajoihin. Vastanneet kasvattajat toivat vastauksissaan esille toiveen, että toimintapajoissa käsiteltäisiin positiivista pedagogiikkaa niin teoratiedon kuin käytännön harjoitteidenkin kautta. Päädyin tämän pohjalta toteutukseen, joka sisältäisi teoratietoa tiivistetysti, mutta pajoissa tehtäisiin lisäksi joitakin harjoituksia liittyen positiiviseen pedagogiikkaan sekä reflektointiin.

Kysely antoi minulle raamit ja suunnan harjoitusten sekä teoratiedon etsimiseen. Kyselyn jälkeen oli helpompaa rajata aihealueet, joita pajoissa käytäisiin läpi. Halusin toteuttaa toimintapajat niin, että niissä käsiteltäisiin juuri niitä asioita, joita osallistujat kokivat tarvitsevansa. Kyselyssä vastaajat toivat esille, että halusivat mm. uusia vinkkejä ja harjoituksia sekä yhteistä pohdintaa. Pyrinkin näidenkin toiveiden pohjalta etsimään sellaisia harjoituksia sekä tietoa, joka olisi uutta ja ajankohtaista. Toisaalta halusin antaa toiveiden mukaan kasvattajille mahdollisuuksia yhteiseen keskusteluun ja pohdintaan. Tähän tarpeeseen aloin etsiä reflektiiviseen työskentelyyn liittyviä harjoituksia.

Koen, että ilman kyselyä toimintapajojen suunnittelu olisi ollut haasteellisempaa. Opinnäytetyön sisällön rajaaminen on yksi osa-alue opinnäytetyön tekoa, jota joutuu miettimään, pohtimaan ja perustelemaan. Ajattelen, että omassa toiminnallisessa opinnäytetyössä toimeksiantajan sekä kohderyhmän osallistaminen kyselyn avulla ja palavereissa, ovat olleet hyödyksi opinnäytetyön rajaamisessa sekä sisällön muodostamisessa.

7.2 Toimintapajojen suunnittelu ja valmistelu

Toimintapajojen suunnittelu on ollut pitkä ja muuntuva prosessi. Aloin kerätä toimintapajoihin harjoitteita teorian tietoon perehtymisen ohella. Etsin positiiviseen pedagogiikkaan sekä reflektiivisyyteen liittyviä harjoitteita kesän ja alkusyksyn 2017 aikana, kyselyn toteuttamisen jälkeen. Halusin ottaa mukaan myös toiminnallisia harjoituksia, jotta työpajoista ei tulisi pelkkää luennointia.

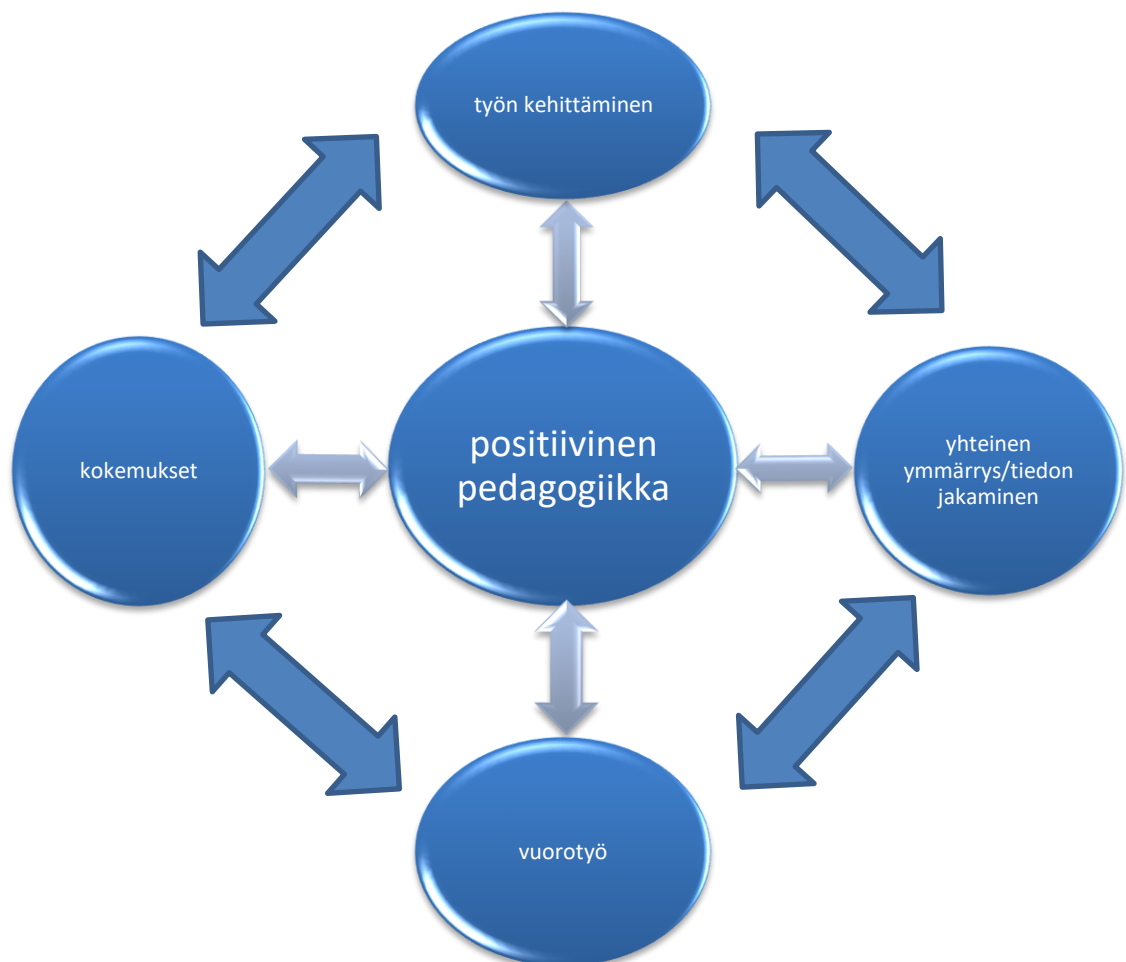
Toiminnalliset menetelmät sisältävät harjoituksia, joissa pyritään aktivoimaan yksilön ja ryhmän toimintaa sekä oppimista tekemällä ja toimimalla. Toiminnalla tarkoitetaan myöskin ajatuksellista toimintaa, jota fyysinen toimiminen tuottaa. Toimintamenetelmiä käyttämällä uskotaan yksilön ja ryhmän kykyihin etsiä itse erilaisia kehittymisen polkuja. On olemassa monia oikeita tapoja käsitellä ja ratkaista asioita. Toiminnan kautta syntyy usein prosessi, joka avaa ryhmälle uuden perspektiivin asiaan. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 30.)

Halusin harjoituksia valitessani painotuksen olevan enemmän kasvattajien ajatusten herättämisessä, kokemusten jakamisessa sekä reflektiivisyyteen liittyvissä tehtävissä. Koin myös itse teorian tietoon ja tutkimuksiin tutustuessani, että reflektiivisellä työtavalla on suuri merkitys uuden ajattelu- ja toimintatavan omaksumiseen. Esimerkiksi Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016, 83) ovat todenneet vahvuuksien käytön reflektoinnin olevan tärkeä osa positiivista pedagogiikkaa. Reflektointi lisää Uusitalo-Malmivaaran ja Vuorisen (2016, 83) mukaan myös kykyä selviytyä erilaisista tilanteista. On lisäksi selvää, että kaikki lähtee kasvattajan

omasta esimerkistä. Kun kasvattaja itse uskoo voivansa kehittyä ja kokee jokaisessa päivässä mahdollisuuden kutsua esiin omia vahvuuksia, hän viestii samaa uskoa ja mahdollisuutta lapsille. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 62.)

Venninen (2009, 43) kirjoittaa artikkelissaan ”Reflektiivinen työote päiväkotien kehittämistyössä”, kuinka reflektion ja kriittisen tarkastelun kautta voidaan tuoda esille niitä asioita, jotka vaativat muutosta. Venninen (2009, 43) muistuttaa samalla, kuinka kautta aikojen ihmiset ovat jaksaneet paremmin ponnistaa myönteisen palautteen innostamina kuin alistettuna kritiikin alle.

Halusin nostaa tietoisesti reflektiivisyyden ja reflektion osuutta toimintapajojen toteutuksessa positiivisen pedagogiikan rinnalle. Seuraavana on opinnäytetyöni alussa hahmottelemani kuvio opinnäytetyön teemoista sekä niiden suhteista.

Kuvio 3. Ajatuskartta opinnäytetyön keskeisistä teemoista ja niiden suhteista.

Kuten yllä olevasta kuviosta (kuvio 3) käy ilmi, opinnäytetyön alussa koin positiivisen pedagogiikan osuuden keskeisimmäksi ja muut teemat olin koonnut sen ympärille. Teoriatiedon sekä harjoitusten keräämisen aikana kuvio alkoi muuttua. Vaikka olikin jo alun perin halunnut ottaa reflektiivisyyden mukaan opinnäytetyöhöni, sen painottaminen ja nostaminen positiivisen pedagogiikan rinnalle toiseksi teemaksi tapahtui vasta heinä- elokuussa 2017 kyselyn toteuttamisen jälkeen.

Kuten jo luvussa 7.1. toin ilmi, kyselyllä oli merkittävä rooli toimintapajojen suunnitteluun tarkempien aiheiden ja harjoitusten rajaamisessa. Kokosin kyselyssä esiin tulleiden aiheiden teoriatietoa diaesitykseen. Sijoitin diaesitykseen harjoituksia sekä vinkkejä ja ideoita käytännön työhön lasten kanssa.

Syyskuussa päädyimme ratkaisuun, jossa toimintapajat toteutetaan tiivistetysti kahtena kertana, niille vuorotiimin kasvattajille, jotka niinä päivinä ovat työvuorossa paikalla. Tämän päätöksen jälkeen jouduin muokkaamaan toimintapajojen materiaalien paikkaa. Päädyin tällöin lisäksi ratkaisuun, jossa osa toimintapajojen tehtävistä olisi ns. ennakkotehtävänä ennen varsinaisia pajoja sekä välitehtävänä toimintapajojen välillä.

Kasvattajien palautelomakkeen suunnittelussa olin ensin ajatellut kerääväni jokaisesta toimintapajasta palautteet ja lopuksi palautteen koko prosessista. Prosessin jäädessä kuitenkin lyhyemmäksi, tein yhden palautelomakkeen (liite 6), jota käytin molempien toimintapajojen jälkeen. Palautelomakkeen suunnittelusta kerron tarkemmin luvussa 8.1.

7.3 Ennakkotehtävät kasvattajille ja ensimmäinen toimintapaja.

Kaksi viikkoa ennen ensimmäistä työpajaa lähetin kasvattajille ennakkotehtävät sähköpostin välityksellä. Ennakkotehtävät löytyvät liitteestä 7, sivut 3 sekä 5—6. Tehtävien tarkoituksena oli suunnata ajatuksia niin reflektointiin kuin positiiviseen pedagogiikkaankin. Ennakkoon lähetetyssä kotitehtävissä oli lisäksi mahdollisuus laittaa minulle kommentteja kotitehtävien kysymyksiin, mikäli ei pääse toimintapajaan paikalle. Näin olisimme voineet ottaa poissaolijoidenkin ajatuksia ja

mielipiteitä mukaan toimintapajan työskentelyyn. Sähköposteja tai kommentteja ei kuitenkaan tullut, joten keskityimme toimintapajassa paikallaolijoiden pohdintaan ja toimintaan.

Ensimmäinen toimintapaja toteutettiin päiväkodin liikuntasalissa ja siihen osallistui viisi kasvattajaa. Aloitimme työpajan teoriaosuudella positiivisen pedagogiikan lähtökohdista. Tämän jälkeen ryhdyimme käymään läpi kasvattajille ennakoon lähettämäni positiiviseen pedagogiikkaan liittyvää tehtävää. Ennen varsinaista yhteistä työskentelyä annoin jokaiselle vielä aikaa täydentää ja tehdä tehtävä loppuun. Kotitehtävän purkaminen tapahtui vastaamalla ensin itse paperille esillä olleisiin kysymyksiin. Kirjaamisen jälkeen kävimme keskustellen läpi mm., miltä tehtävän tekeminen tuntui.

Ensimmäisessä tehtävässä pyrin herättelemään kasvattajien omia asenteita ja ajatuksia positiivisesta pedagogiikasta. Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016, 37) toteavat mm. vahvuuksiin keskittymisessä ytimen olevan jokapäiväiseen elämään vaikuttaminen. Tällä tarkoitetaan arjen tapojen muokkaamista niin ajattelun, puheen kuin käytöksenkin tasolla. Ensimmäisenä tulee oman asenteen muutos, joka vaatii tietoisuutta omista ajattelun rakenteista. Kasvattajan on hyvä tarkastella ajatteluaan ja käydä vuoropuhelua oman itsensä kanssa, jotta oma kukoistus voisi innostaa myös muita. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 37.)

Tehtävässä (liite 7, s. 5—6.) tarkoituksena oli huomata omia vahvuuksia ja sanallistaa niitä. Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016, 72) tuovat myös esille omien vahvuuksien nimeämisen voimauttavan vaikutuksen. Samalla nimeäminen antaa sanastoa ominaisuuksille sekä kyvyille, joiden perustaan on turvallista rakentaa ja jotka ovat avuksi kohdatessa uusia haasteita. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 72.)

Keskustelimme kasvattajien kanssa siitä, että itse tulee harvemmin pohtineeksi omia vahvuuksiaan tai ainakaan tarkoituksella kirjoittaneeksi niitä ylös. Samalla pohdimme, että lasten kanssa työskennellessä on tärkeää sanallistaa niitä vahvuuksia ja taitoja, joita lapsilla on. Näin vahvuuskieli tulee tutuksi sekä lapsille että

aikuisille. Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016, 71) toteavat vahvuusopetuksesta, että lasten on merkittävää oppia tunnistamaan luonteenvahvuuksiaan, kun he niitä käyttävät. Vahvuussanaston oppiminen herkistää ilmiölle. Voidaan sanoa, että silmät aukeavat vahvuuksien näkemiseen ja havainnointiin, kun positiivisen pedagogiikan käsitteistä tulee tuttua. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 70—71.)

Annoin kasvattajille seuraavaksi tehtäväksi mielen venyvyys-testin (liite 7, s. 8—9), jonka jokainen kasvattaja täytti itsekseen. Lomakkeen täyttämisen jälkeen kävimme keskustelua, miltä vastaukset näyttivät ja missä niiden ehkä haluaisi olevan. Harjoituksen jälkeen paneuduimme teoriaosuuteen reflektiosta sekä reflektiivisyydestä varhaiskasvatuksen ammatillisuudessa. Teoriaosuudessa kävimme läpi, mitä reflektio sekä reflektiivisyys tarkoittavat. Samalla kävimme läpi mitä reflektio ja reflektiivisyys edellyttävät sekä mitä ne tuottavat. Yhtenä aiheena oli lisäksi, mitä tarkoittaa reflektiivinen työote. Otin teoriaosuuteen mukaan myös yhteisöllisen reflektion käsitteen. Kupila (2007, 3) kirjoittaa artikkelissaan ”Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus rakentuu yksilöllisesti ja sosiaalisesti” sosiaalisesta reflektiosta. Hänen mukaansa sosiaalinen reflektio edesauttaa yksilöitä tutki-
maan näkökulmien erilaisuutta. Samalla sosiaalinen reflektio tukee yksilön ymmärryksen lisääntymistä sekä sensitiivisyyttä siihen, kuinka toiset havaitsevat ja tuntevat. (Kupila 2007, 3.)

Jokaisen työyhteisön tulisi pohtia, mikä on heille erityisen merkityksellistä ja tärkeää. Tämä tarkoittaa myös sitä, että merkityksellisyyden teemoja ei voida ikään kuin tarjoilla valmiina. On oltava kiinnostusta yhteisön jäsenten henkilökohtaisiin merkityksellisyyden kokemuksiin, jotka ovat jokaisella omanlaisia ja ainutlaatuisia. Kun työyhteisö jakaa ymmärryksen työstä sekä sen tavoitteiden merkityksellisyydestä, uskalletaan silloin mahdollisesti kysyä myös niitä kriittisiä kysymyksiä. (Juntunen, Pessi, Aaltonen, Martela & Syrjänen 2017, 119.)

Toisena ennakkotehtävänä kasvattajille lähetin tehtävän (liite 7, s. 3), jonka tarkoituksena oli suunnata ajatuksia omakohtaiseen pohdintaan ja reflektointiin positiivisen pedagogiikan roolista omassa työssä ja työyhteisössä. Tähän tehtävään annoin toimintapajassa hieman aikaa täydentää ja tehdä tehtävää ennen tehtävän jatkotyöstämistä yhdessä.

Jatkotyöstäminen tehtiin niin, että osallistujat kirjoittivat ensin erillisille papereille antamani otsikot (liite 7, s. 4). Tarkoituksena oli lähteä keskustelun ja yhteisen pohdinnan kautta rakentamaan suunnitelmaa, kuinka positiivista pedagogiikkaa lähdetään toteuttamaan vuorotiimin toimesta ilta- ja viikonloppuhoidossa. Mikäli osanottajia olisi ollut enemmän, heidät olisi ensin voinut jakaa kahdeksi ryhmäksi, jotka olisivat tehneet oman suunnitelmansa. Tämän jälkeen suunnitelmia olisi voinut tarkastella yhdessä ja koota lopuksi yksi yhteinen suunnitelma. Suunnitelman tueksi olin ottanut mukaan positiiviseen pedagogiikkaan liittyvää materiaaleja, kirjoja ja oppaita.

Suunnitelmassa kasvattajat asettivat tavoitteeksi uuden oppimisen, kasvattajina kehittymisen sekä asioiden näkemisen uudella tavalla. Kasvattajat halusivat kokeilla positiivisen pedagogiikan materiaaleista Huomaa Hyvä! -vahvuuskortteja. Kasvattajat päätyivät toimintatapaan, jossa joka viikonloppu otettaisiin teemaksi korteista jokin luonteenvahvuus. Kasvattajat nimesivät yhden ns. ”vastuukasvattajaksi” toteutukseen, mutta kuitenkin toteutusta tehtäisiin yhdessä. Kasvattajat määrittelivät ajanjakson toiminnan toteuttamiselle. Suunnitelmassa kasvattajat päättivät kokeilla toteutusta toukokuun loppuun asti. Arviointi sekä seuranta annettiin kahden kasvattajan vastuualueeksi. Samaan kohtaan kasvattajat kirjasivat dokumentoinnin, jolla arviointia ja seurantaa voisi toteuttaa. Kasvattajien toimintapajassa työstämä suunnitelma jaettiin myös niille kasvattajille, jotka eivät olleet paikalla.

Suunnitelma käytiin vielä yhdessä keskustellen läpi. Toimintapajan lopuksi kerroin muutamia vinkkejä ja ideoita positiivisen pedagogiikan harjoituksista ja pyysin kasvattajia kokeilemaan jotakin positiivisen pedagogiikan harjoitusta työssään. Seuraavalla kerralla voisimme keskustella, kuinka harjoitukset olivat

menneet ja millaisia kokemuksia kullakin oli. Päätimme ensimmäisen toimintapajan palautteen antamiseen toimintapajasta. Palautteet keräsin nimettöminä palautelomakkeelle (liite 6).

7.4 Välitehtävä kasvattajille ja toinen toimintapaja

Toiseen toimintapajaan osallistui viisi vuorotiimin kasvattajaa. Yksi heistä ei ollut ensimmäisessä toimintapajassa. Toimintapaja toteutettiin tällä kertaa päiväkodin palaverihuoneessa. Ensimmäisessä toimintapajassa olimme sopineet, että kasvattajat kokeilisivat jotakin positiivisen pedagogiikan harjoitetta työssään. Tästä laitoin sähköpostilla myöskin viestiä kaikille vuorotiimin jäsenille. Samassa viestissä lähetin kaikille vuorotiimin kasvattajille ensimmäisen pajan diaesityksen sekä kasvattajien suunnitelman. Toisen toimintapajan aluksi olin ajatellut, kävämmme läpi kasvattajien kokemuksia positiivisen pedagogiikan harjoituksista (liite 7, s.10). Olisimme keskustelleet niistä harjoituksista, joita he olivat tehneet ns. välitehtävänä toimintapajojen väliaikana.

Kasvattajat eivät kuitenkaan olleet kokeilleet positiivisen pedagogiikan harjoituksia, joten aloitimme toimintapajan positiivisen palautteen harjoitteella sekä hyvän vastaanottamisella (liite 7, s. 11). Tehtävää esitellessäni kasvattajat pohtivat, kuinkahan tehtävä tulisi onnistumaan ja mitä toiselle sanoisi. Annoin tehtävän alkuun hieman aikaa, jotta halutessaan kasvattajat saivat kirjoittaa asioita ylös paperille, joita haluaisi toiselle sanoa. Tehtävän kesto oli alun perin 30 sekuntia, jonka jälkeen vaihdetaan kertojan ja vastaanottajan vuoroja. Tehtävän alettua, huomasin nopeasti, että kasvattajilla oli hyvää palautetta kerrottavanaan paljon enemmän kuin 30 sekunnin ajaksi. Annoinkin kasvattajien jatkaa ja kertoa palautteensa omaan tahtiin, jonka jälkeen he vaihtoivat vuoroja. Yllättäen aikaa kului yli kuusi minuuttia.

Harjoituksen lopuksi kävimme keskustelua, miltä hyvän vastaanottaminen tuntui. Kasvattajat toivat esille, kuinka työelämässä tulee liian vähän annettua positiivista palautetta. Yksi kasvattajista tunsikin myös liikuttuneensa positiivisesta palautteesta. Keskustelimme lisäksi vuorotiimin käytännöistä positiivisen palautteen osalta ja siitä, kuinka osa kasvattajista kiittää esim. työvuoron jälkeen yhteisestä

työpäivästä. Harjoituksen jälkeen kävimme lyhyesti positiivisen palautteen roolia niin työelämässä kuin positiivisessa pedagogiikassakin.

Kasvattajat olivat kyselyssä tuoneet ilmi kiinnostuksensa positiivisen pedagogiikan käytöstä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Keräsin aiheesta teoratietoa sekä toimintatapoja, joita käytännön työssä lasten kanssa voisi kokeilla ja joista on tutkimusten mukaan ollut hyötyä. Kasvattajat toivat esiin kokemuksiaan ja ajatuksiinsa käytännön työstään erilaisten lasten kanssa. Keskustelimme myös laajemmin erilaisista arjen käytännöistä varhaiskasvatuksessa ja niiden muuttamisesta, lasten erilaisuudesta, yhteiskunnallisesta tilanteesta sekä sen vaikutuksesta lapsiin ja kasvatukseen. Kasvattajat löysivät paljon yhtymäkohtia teoratiedon ja käytännön välillä.

Kasvun asenne on yksi positiivisen pedagogiikan käsitteistä, jonka otin mukaan toimintapajan teoriaan sekä toimintaan. Uusitalo-Malmivaaran ja Vuorisen (2016, 58—62) mukaan kasvun asenteessa oleellista on kannustaa yrittämiseen sekä mutkikkaankin oppimispolun näkemiseen mahdollisuutena. Kasvun asenne tarkoittaa tiivistetysti kovaa työtä, yrittämistä ja oppimisen saavuttamista. Kasvun asenne on myös erilaisten strategioiden kokeilemista sekä hyvien toimintasuunnitelmien käyttämistä. Kasvun asenne sisältää samalla avun etsimistä ja saamista sekä yhteisöllistä oppimista. Voidaan sanoa, että mitä enemmän kasvattaja tietoisesti havaitsee jokaisessa lapsessa versovan kasvupotentiaalin, sitä enemmän hänellä on kasvun asennetta (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 58—62.)

Kävimme teoratiedon kautta läpi, mitä kasvun asenne tarkoittaa, sekä kuinka sitä voidaan vahvistaa. Teimme ”Kasvun asennetta tiimissä” -harjoituksen (liite 7, s. 12). Kasvattajat saivat vastata jokaiseen kysymykseen ensin omille muistilapuille. Tämän jälkeen muistilaput kiinnitettiin kullekin kysymykselle varattuun isompaan paperiin. Kun kaikkiin kysymyksiin oli vastattu, ryhdyimme käymään läpi isoja papereita yhdessä keskustellen.

Kasvattajat toivat keskustelussa esille, että oli hyvä kirjoittaa asiat ylös. Eräs kasvattaja toi myös esiin sen, että vaikka harvemmin näistä asioista keskustellaan, oli hienoa huomata, kuinka samansuuntaisia vastauksia löytyi. Palautteenantoa koskevassa kohdassa, yksi kasvattajista esitteli konkreettisen positiivisen palautteenannon harjoituksen, ”kehulautaset”. Tästä harjoituksesta myös muut kasvattajat innostuivat niin, että siitä päätettiin tehdä seuraavalla viikolla koko päiväkodin kasvattajien yhteinen teema ja tehtävä.

Harjoituksen jälkeen paneuduimme vielä positiivisen pedagogiikan käyttöön pienten, 0—3 vuotiaiden lasten kanssa. Totesimme samoin kuin Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016, 95) kirjoittavat tiivistetysti positiivisen pedagogiikan käytöstä. Ensinnäkin kasvattajan oma esimerkki on tärkeä. Luonteenvahvuuksien sanallistaminen on keskeistä, sillä sanat luovat merkitystä. Esimerkkien, kuten tarinoiden ja tekojen avulla luonteenvahvuuksia voi tuoda lapsille helpommin näkyväksi. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 95.) Kävimme läpi myös kasvatuskumppanuutta ja dokumentointia positiivisen pedagogiikan näkökulmasta. Näitä kaikkia kolmea aihetta lähestyimme käytännön esimerkkien, ideoiden ja vinkkien kautta.

Toimintapajan loppupuolella perehdyimme vielä lyhyesti reflektiiviseen dialogiin. Hildén, Tikkamäki ym. (2014, 23) kirjoittavat reflektiivisestä dialogista, että se on yhdessä ajattelemista ja reflektiivisen työotteen työyhteisöinen muoto. Reflektiivinen dialogi mahdollistaa toisten ajattelutapojen ja -tottumusten huomaamisen. Samalla asioita voi katsella eri osapuolten näkökannasta sekä asettua toisten asemaan vaihtamalla näkökulmaa. Dialogissa muodostuu yhteisiä tulkintoja sekä merkityksiä. Dialogi tarkoittaa pyrkimystä aitoon ymmärrykseen. Dialogi tarkoittaa myös kunnioitusta erilaisista näkemyksistä kohtaan. Dialogissa keskeistä on sanoittaa omaa ajattelua ääneen toisia kunnioittavalla tavalla. (Hildén, Tikkamäki ym. 2014, 23.)

Teoriaosuuden jälkeen teimme harjoituksen täydennettävät lauseet (liite 7, 13—14). Jokainen kasvattaja kirjasi omaan paperiin lauseille jatkoja. Harjoituksen lopuksi kävimme lauseet keskustellen läpi. Kasvattajat toivat rohkeasti esille omia,

erilaisia lauseita, ajatuksia ja mielipiteitä. Monessa lauseessa oli huumoria ja mielikuvitusta mukana. Kasvattajista välittyi heittäytymiskykyä ja uskallusta tuoda ajatuksiaan esille sekä samalla kiinnostusta ja kunnioitusta toisten ajatusten kuuntelemiseen.

Palasimme vielä lopuksi ensimmäisessä toimintapajassa tehtyyn suunnitelmaan positiivisen pedagogiikan kokeilemiseen vuorotiimissä. Käytimme keskustelun ja pohdinnan apuna liitteessä 7, s. 15 löytyvää kysymysten menetelmää. Kasvattajat kokivat, että suunnitelma oli nyt yhteisen tarkastelun jälkeen ehkä liian haastava. Kasvattajat toivat esille sen, että asiaan pitää vielä perehtyä lisää ja aloittaa toteutusta rauhallisemmassa tahdissa. Vuorotyön koettiin myös asettavan tiettyjä haasteita toteutukselle. Positiivisesta pedagogiikasta oltiin kuitenkin kiinnostuneita ja koettiin, että aiheeseen on myös syytä perehtyä lisää. Toisen toimintapajan päätteeksi pyysin palautetta palautelomakkeella (liite 6).

Pajojen teoriaosuudet lähetin sähköpostin välityksellä Powerpoint-diasarjana kaikille vuorotiimin kasvattajille sekä toimeksiantajan edustajalle pajojen pitämisen jälkeen. Koin tärkeäksi, että kaikki vuorotiimin kasvattajat olisivat tietoisia pajojen sisällöistä.

8 Palautteiden tulokset sekä oma arviointi

8.1 Varhaiskasvattajien palaute ensimmäisestä toimintapajasta

Kyselyn muoto voi vaihdella kohderyhmän sekä tarkoituksen mukaan. Kysely voidaan toteuttaa esimerkiksi koko ryhmälle yhtä aikaa. Tutkijan läsnäolo kyselyn toteuttamisen aikana mahdollistaa tarvittaessa vastaajille kysymysten tarkentamisen sekä selventämisen. (Valli 2007, 106—107.) Ensimmäisen toimintapajan jälkeen, keräsin kasvattajilta palautetta. Palaute kerättiin nimettömänä lomakkeeseen (liite 6). Ensimmäiseen toimintapajaan osallistui viisi kasvattajaa, joista neljä antoi palautetta.

Palautelomakkeeseen valitsin avoimia kysymyksiä, sillä halusin kasvattajien tuovan rohkeasti omia ajatuksia ja mielipiteitä esiin. Koin, että strukturoitu palautelomake rajaisi vastauksia ehkä liikaa. Ajattelin jo lomakkeen suunnitteluvaiheessa, että palautteen avulla, voisin saada ideoita ja ajatuksia toisen toimintapajan toteutukseen. Vallin (2007, 124) mukaan avointen kysymysten etu onkin juuri vastausten joukosta löytyvät hyvät ideat. Samalla avointen kysymysten eduksi nähdään mahdollisuus saada vastaajien mielipiteet perusteellisesti selville. Toisaalta avointen kysymysten vastausten epätarkkuus sekä alhainen vastausprosentti ovat toteutusvalinnan negatiivisia puolia. (Valli 2007, 124.)

Palautteiden analysoinnissa keskityin kasvattajien vastauksiin pajojen vahvuuksista sekä kehittämisen kohteista. Ajattelin, että näillä kahdella kohdalla olisi eniten vaikutusta ja merkitystä toisen toimintapajan muokkaamiseen. Ojasalo ym. (2009, 41) toteavat, että kehittämistyössä kysely toimii hyvin lähtötilanteen karkeitukseen, mutta myös loppuvaiheessa kehittämistyön tulosten arviointiin.

Palautteen antajat kirjoittivat oppineensa toimintaan osallistumisensa aikana mm. pohdintaa, avarakatseisuutta, käytännön vinkkejä sekä uutta tietoa. Tässä kohtaa esille tuli myös yhteisten keskustelujen vähyys työelämässä. Toimintapajaa arviointiin asteikolla 1—5 (1 toiminta ei vastannut lainkaan odotuksiani ja 5 toiminta vastasi täysin odotuksiani). Palautetta antaneet kasvattajat arvioivat toimintapajaa vaihtelevasti 2:n, 3:n ja 4:n arvoiseksi. Palautteessa kaivattiin lisää käytännön vinkkejä, lisäksi ennakkoitehtävän tekeminen ja läpikäyminen yhdessä koettiin hyväksi.

Toimintapajan vahvuuksista (Mikä toimi hyvin? Mikä oli erityisen hyvää?) palautetta antaneet kasvattajat mainitsivat ryhmässä keskustelun ja yhteiset pohdinnat. Kasvattajat totesivat myös suunnitelman teon sekä toiminnan alkuun panemisen olleen hyviä asioita. Kehittämisen alueita toimintapajalle vastanneet kasvattajat nimesivät mm. enemmän käytännön vinkkejä ja materiaaleja käytännön työhön. Tähän kohtaan oli mainittu myös toive koko vuorotiimin läsnäolosta. Yksi vastaajista totesi toimintapajan läpikäydyistä asioista joidenkin olevan itseltään selviä tai tuttuja asioita.

Ensimmäisen toimintapajan palautteen perusteella muokkasin seuraavaa toimintapajaa. Lisäsin alkuperäiseen suunnitelmaan enemmän harjoituksia sekä vinkkejä ja ideoita käytännön työhön. Koen, että palautteen keräämisellä oli merkitystä seuraavan toimintapajan sisältöön sekä toimintaan.

8.2 Varhaiskasvattajien palaute toisesta toimintapajasta

Toisen toimintapajan jälkeen pyysin kasvattajilta palautetta samalla lomakkeella (liite 6). Toiseen toimintapajaan osallistui yhteensä viisi kasvattajaa. Toimintapajan kaikki viisi kasvattajaa antoivat palautetta lomakkeella. Kasvattajat kertoivat ensimmäisessä kohdassa havainneensa (Mitä opit toimintaan osallistumisen aikana?), kuinka helppoa positiivisen palautteenanto onkaan. Vastauksissa tuotiin esiin lisäksi toisten mielipiteiden tärkeyden huomaaminen. Kasvattajat kokivat saaneen uusia ideoita ja pienten kehumisten huomaaminen esim. pukeutumisessa tuotiin esille. Yhden kasvattajan esittelemä kehulautanen-tehtävä oli muille kasvattajille uusi ja se koettiin innostavaksi. Huomion kiinnittäminen positiivisuuteen mainittiin yhtenä oppimisen kohteista.

Toimintapajaa arviointiin 1—5 asteikolla, kasvattajat antoivat arvioinneiksi kaksi kertaa 4, kaksi kertaa 5 ja kerran 3. Tähän kysymykseen oli mainittu myös ajatus, että joitakin tehtäviä olisi tehty yhdessä lasten kanssa. Toisen toimintapajan vahvuuksiksi todettiin avoin ja kiva keskustelu, rento meininki, yhteistyö, huumori, joustavuus sekä luottamus. Vahvuudeksi mainittiin myös harjoitusten ja teorian sopiva suhde. Kehittämiskohteiksi toisen toimintapajan kohdalla todettiin käytännön vinkkien lisääminen lasten kanssa toimimiseen sekä se, että kotitehtäviä ei oikein ehtinyt tehdä. Loppukommenteissa kasvattajat kiittivät sekä kertoivat toimintapajassa olleen kivaa ja naurun raikuneen.

8.3 Arviointi toimintapajojen suunnittelusta ja toteutuksesta

Näin toimintapajojen toteutuksen jälkeen koen onnistuneeni hyvin toimintapajojen suunnittelussa. Toimintapajojen suunnittelu oli pitkä ja monivaiheinen prosessi. Suunnittelussa otin huomioon kasvattajien toiveita sekä tarpeita. Samalla pyrin ottamaan huomioon toimeksiantajan tarpeet ja odotukset pajojen sisällölle. Osaltaan jouduin huomioimaan myös teorian tiedosta oleellisiksi todetut ja havaitut käsitteet, toimintatavat sekä ajatusmallit.

Suunnittelu on siis ollut kompromissien tekemistä, joustavuutta ja toisaalta rohkeita valintoja. Toimintapajojen alkuperäisen suunnitelman muuttuminen kolmesta toimintapajan rinnakkaistoteutuksesta kahdeksi toimintapajaksi vaati myös oman ajatuksen ja toiminnan uudelleen muokkaamista. Koen, että olen saanut positiivisen pedagogiikan, kehittämistyön sekä reflektiivisyyden teoriasta eväitä myös opinnäytetyöni tekemiseen. Positiivisen pedagogiikan teoriasta löytyvä kasvun asenne, jossa tehdään aktiivista työtä, pyritään oppimisen saavuttamiseen sekä mm. kokeillaan erilaisia strategioita sekä ymmärretään oppimisen yhteisöllisyys (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 58), on ollut minulle suureksi hyödyksi. Kasvun asennetta olen pyrkinyt myös tietoisesti herättämään niin suunnittelussa kuin toiminnassakin kasvattajien kanssa.

Nyt jälkeenpäin ajatellen on ollut hyvä, että varasin toimintapajojen suunnittelulle tarpeeksi aikaa. Materiaaliin perehtyminen ja harjoitusten valitseminen veivät kuitenkin aikaa. Oleellisten käsitteiden ja teemojen yhdistäminen oli lopulta helpompaa, kun oli rauhassa voinut kerätä, perehtyä sekä omaksua teorian tietoa. Opinnäytetyöpäiväkirjan pitäminen niin materiaalien keräämiseen kuin myös tuntemusten ja kokemusten kirjaamiseen on ollut tärkeää. Opinnäytetyöpäiväkirjan avulla olen voinut seurata myös toimintapajojen rakentumista ja kehittymistä valmiiksi toteutukseksi.

Toteuttaminen oli tietysti jännittävää, mutta samalla todella innostavaa. Ensimmäisen toimintapajan jälkeen koin, että olisin voinut vielä jatkaa pajan ohjausta pidempään. Odotinkin toista toimintapajaa jo innokkaasti. Sama tunne jatkui vielä

toisenkin toimintapajan jälkeen ja koin, että olisin hyvin voinut pitää vielä muutamaa toimintapajan. Koen, että toteutusosio vei minut mukanaan ja teorian tiedosta tuli minulle eri tavalla todellisuutta. Toimintapajojen aikana huomasin positiivisen pedagogiikan voiman, jolloin monet lausahdukset teoriasta tulivat esiin todellisissa tilanteissa. Samalla tavalla teoria reflektiivisyydestä sai omassa mielessäni uudenlaisen ja syvemmän ymmärryksen sekä merkityksen.

Toimintapajojen toteutus sujui aikataulullisesti sekä materiaalien osalta hyvin. Pysyin aikataulussa ja tarvittavat materiaalit olin varannut jokaiselle kerralle mukaan. Toteutuksessa pystyin joustamaan ja muokkaamaan omaa toimintaani ryhmän tarpeiden mukaan. Esimerkiksi kotitehtävän tekemättä jääminen ei aiheuttanut toimintapajan toiminnassa ongelmaa. Toimintapajojen väliin olisi ehkä voinut kuitenkin jättää enemmän aikaa (nyt n. kaksi viikkoa), jolloin positiivisen pedagogiikan harjoitteen kokeilemiseen käytännössä olisi jäänyt enemmän aikaa. Uskon, että huolellinen valmistautuminen ja varautuminen muutoksiin edesauttoivat toteutuksen onnistumista näinkin hyvin.

9 Opinnäytetyön tuotos

9.1 Tuotoksen suunnittelu ja valmistaminen

Opinnäytetyöni tuotoksena valmistui kooste: ”Harjoituksia kasvattajille positiivisesta pedagogiikasta ja reflektiivisyydestä” (liite 7). Vilkka ja Airaksinen (2003, 51) toteavat, että toiminnallisen opinnäytetyön valmistuessa tuotoksena syntyy aina jokin konkreettinen tuote. Tästäkin syystä raportoinnissa on käsiteltävä menetelmiä, joita on käytetty konkreettisen tuotteen aikaansaamiseksi. Toteutustapaa valitessa on hyvä pohtia kohderyhmää sekä näin myös tuotoksen mallia, jotta se palvelisi kohderyhmää. (Vilka & Airaksinen 2003, 51.)

Toimeksiantajan kanssa päädyimme tuotokseen, johon kokoan toimintapajoissa tekemämme ja kokeilemamme harjoitukset. Tarkoituksena on, että tuotosta voisi hyödyntää myös päiväkodin muiden kasvattajien kanssa. Toimintapajoihin harjoituksia valitessani, ajattelin ja pohdin jo samalla, kuinka harjoituksia voidaan hyödyntää uudelleen. Toimintapajoissa harjoitusten tukena oli lisäksi teorian tietoa. Ajattelen, että teorian tietoa on hyvä olla tiivistetysti mukana myös tuotoksessa.

Harjoituksia olen kerännyt niin kirjoista, internetin sähköisistä kirjoista sekä ideoita mm. järjestöjen internet-sivustoilta. Joitakin harjoituksia olen soveltanut alkuperäisestä, mutta olen aina huomionut ja ilmoittanut harjoituksen alkuperäisen lähteen. Tällä tavalla olen varmistanut, että en syyllisty plagioimiseen sekä toimin niin eettisesti kuin vastuullisestikin oikein.

Tuotoksen lopullinen valmistaminen tapahtui opinnäytetyön loppusuoralla. Tuotoksen valmistaminen sujui suhteellisen vaivattomasti, sillä tuotokseen tulevat harjoitukset olivat minulla jo valmiina. Harjoituskoosteen selkeä ulkomuoto, lähdemerkinnät sekä asettelut olivat asioita, joihin halusin kiinnittää huomiota. Kirjasin teoriaosuuden harjoituskoosteen alkusivulle, jotta harjoitukset pysyisivät ulkoasultaan mahdollisimman selkeinä.

Päädyin kirjaamaan harjoitukset tietokoneella, jolloin tuotosta olisi helppo hyödyntää sähköisesti. Tarvittaessa koosteesta saisi kuitenkin tulostettua myös paperiversion. Kuvia lisäsin vain tuotoksen kanteen. Halusin näin pitää harjoituskoosteen tiiviinä myös sivumäärältään ja tuoda tarvittavan informaation esille tekstin avulla.

9.2 Tuotoksen arviointi

Pohdittaessa kehittämistulosten käyttökelpoisuutta, päädytään ajatukseen kehittämisprosessin seurauksena muodostuneiden tulosten hyödynnettävyydestä. Tutkimuksellisuus kehittämistyössä tarkoittaa pyrkimystä arvioida sekä jäsentää niin kehittämistoimintaa kokonaisuudessaan, mutta myös sen tavoitteita sekä tuloksia. (Toikko & Rantanen 2009, 125, 156.)

Olen joutunut pohtimaan ja arvioimaan koko opinnäytetyönprosessia, toteutusta kuin myös tuotoksen onnistumista ja hyödynnettävyyttä. Olen tuotosta tehdessä pyrkinyt ajattelemaan siitä näkökulmasta, että tuotosta voitaisiin käyttää uudelleen ja aivan uuden kasvattajaryhmän kanssa. Näin ollen ajatus opinnäytetyön sekä sen tuotoksen hyödynnettävyydestä sekä kehittämistoiminnan siirtämisestä johonkin toiseen työyhteisöön tulevat esille. Lincoln ja Cuba (1985, Toikon ja Rantasen mukaan 2009, 125) painottavat tutkijan tehtäväksi ensisijaisesti tuoda esille tutkimuksensa toteutus sekä yhteys läpikotaisin, että muut voivat arvioida tulosten käytännöllisyyttä omassa yhteisössään.

Tuotoksen valmistuminen ja harjoitusten kokoamisen jälkeen olen tyytyväinen ja iloinen. Aloittaessani kokoamaan harjoituksia pohdin, olisiko harjoituksia tarpeeksi ja pitäisikö teorialietoa lisätä jokaiseen harjoitukseen erikseen. Valmiissa tuotoksessa päädyin kuitenkin yhden sivun tiivistettyyn teoriaosuuteen positiivisesta pedagogiikasta sekä reflektiivisyydestä. Koen, että on helpompaa ottaa yksittäisiä harjoituksia käytettäväksi, kun harjoitusohje tai -lomake on selkeä ja yksinkertainen. Teoriatiedon erikseen laittaminen on omasta mielestäni hyvä asia.

Olisin halunnut tuotokseeni ehkä enemmän visuaalista ilmettä esim. valokuvien tai piirroksien. On kuitenkin oleellista muistaa kuvien käytön säännöt ja lupamenettelyt. Päädyin pohdinnan jälkeen jättämään kuvat ja piirrokset pois valmiin tuotoksen sivuilta. Tuotoksen kanteen tein kuitenkin vielä muutoksia ennen opinnäytetyön jättämistä tarkastukseen. Halusin harjoituskoosteen kansisivulle tuoda hieman visuaalista ilmettä. Kuvat päädyin ottamaan Pixabay -kuvasivustolta, jonka kuvia saa hyödyntää ja käyttää ilman erillisiä lupamenettelyjä.

Tuotoksen sisältö on kuitenkin mielestäni tärkein ja koen, että tarvittavat tiedot löytyvät koosteesta. Koosteessa on myös huomiotu tasapuolisesti positiivisen pedagogiikan harjoitukset suhteessa reflektiivisyyden harjoituksiin. Lähteiden merkitseminen sivun alalaitaan erikseen sekä lopussa olevaan lähdeluetteloon on mielestäni tärkeää. Näin jokaisen yksittäisenkin harjoituksen kohdalla on selkeästi tieto siitä, mikäli kyseistä lomaketta tai harjoitusta on muokattu, sovellettu tai se on otettu jostakin muusta lähteestä.

10 Pohdinta

10.1 Opinnäytetyön prosessin toteutuminen ja arviointi

Opinnäytetyöni prosessi on kestänyt hieman yli vuoden. Minulle tämä aika tuntuu kuitenkin menneen nopeasti. Opinnäytetyöni on edennyt tasaiseen tahtiin ja prosessi on ollut käynnissä koko ajan. Olen välillä tietoisesti pitänyt taukoa varsinaisesta kirjoittamisesta, näin olen halunnut saada ajoittain etäisyyttä, palatakseni ”uusin silmin” aiheen pariin. Opinnäytetyösuunnitelman valmistaminen huolellisesti ja hyvin aiheeseen perehtyen on edesauttanut niin toteutusvaihetta kuin raportin kirjoittamistakin.

Aloittaessani opinnäytetyötä ajattelin, että tekisin sen noin vuodessa. Opinnäytetyön toteutusvaihe kesti ehkä pidempään kuin olin ajatellut, johtuen aikataulullisista sekä toteutustavan muutoksista toimintapajojen toteutukselle. On kuitenkin ollut hyvä, että olen saanut työstää kaikkia opinnäytetyön kohtia rauhassa ja perusteellisesti. Nyt miettiessäni aikatauluani olen tyytyväinen koko opinnäytetyön valmistamiseen ja siihen kuluneeseen aikaan. Uskon, että nopeammalla tahdilla tehtynä opinnäytetyöni olisi suppeampi ja itselleni ehkä pinnallisempi.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli mahdollistaa kyseisen vuoropäiväkodin vuorohoitotiimin henkilöstölle toiminnallisten menetelmien avulla, tiedon ja kokemusten jakaminen positiivisesta pedagogiikasta. Tavoitteena oli organisoida toimintapajoja, joissa käsiteltäisiin positiivista pedagogiikkaa mm. toiminnallisilla harjoitteilla sekä yhteisen reflektion kautta. Koen nyt opinnäytetyöni loppusuoralla, että olen pystynyt vastaamaan suunnitelman mukaisiin tavoitteisiin. Toimintapajat toteutui-
vat, vaikka niiden sisältöä ja aikatauluja jouduinkin hieman muokkaamaan.

Koen kuitenkin, että toimintapajojen muovaaminen kohderyhmälle sopivaksi kuuluu itse prosessiin ja samalla se viestii mukautumiskyvystä sekä reflektiivisestä toimintatavasta. Osaltaan kyky joustavuuteen sekä kyky muovata toimintaa tarpeiden mukaan ovat osa arvioivaa työskentelyä. Toikon ja Rantasen mukaan (2009, 169) muuntuva sekä monitasoinen ympäristö luovat melkein väistämättä

mutkikkaan kehittämisprosessin. On selvää, että silloin kehittämistoiminnalta vaaditaan reflektiivistä luonnetta. Toikko ja Rantanen toteavat myös, että kehittämistoiminnan pitäminen elinvoimaisena ja vireänä vaatii ensisijaisesti tutkimuksellista otetta. Jatkuva kehittämistoiminnan arviointi tulee mahdolliseksi uuden tiedon tuottamisen sekä reflektiivisen otteen kautta. (Toikko & Rantanen 2009, 169, 172.)

On ollut merkityksellistä opinnäytetyön etenemisen kannalta, että olen pysähtynyt tasaisin väliajoin arvioimaan ja pohtimaan opinnäytetyön prosessia sekä sen etenemistä. Tässä kohtaa opinnäytetyöpäiväkirja on ollut suurena apuna katsoesani prosessia taaksepäin, kirjatessani nykyhetkeä ja suunnatessani katsetta kohti tulevaa.

Toikon ja Rantasen (2009, 82—83) mukaan arviointi ei ole kehittämisprosessissa erillinen tehtävä. Arviointi kohdistuu kehittämisprosessissa perusteluun, organisointiin sekä toteutukseen. Arviointiaineistot voivat muodostua sekä virallisesta että epävirallisesta kehittämistoiminnan dokumentaatiosta. Kehittämistoiminnassa muodostuvia aineistoja analysoidaan jo prosessin aikana. Kerätyn aineiston perusteella arvioidaan kriittisesti kehittämisprosessin toimintaa, sen lähtökoh-
tia sekä tavoitteita. Dokumentaatioaineistoja kerätään sekä arvioidaan, jotta kehittämistoimintaa voitaisiin kohdentaa ja täsmentää. Arviointi toimii siis prosessin ohjaajana. (Toikko & Rantanen, 82—83.)

Kehittämistoiminnan seuranta toteutetaan dokumentaation kautta. Kehittämistoiminnan havainnointi pyritään jäsentelemään eri tavoin kerätyiksi dokumenttiaineistoiksi. Kehittämistoiminnassa tuotettu dokumenttiaineisto voidaan jaotella vähintään neljään erilaiseen kategoriaan. Virallisen toteutuksen dokumentaatiotyyppi voi yksinkertaisuudessaan tarkoittaa toiminnan määrällisten tunnuslukujen seuranta (esim. osallistujamäärä). Tällöin toiminta raportoidaan toteutuneiden suoritteiden tai esim. virallisten muistioden kautta. Toinen dokumentaatiotyyppi koostuu toiminnan kuvauksista. Toimintaa voidaan kuvata mm. kalenterin ja työsuunnitelmien avulla. Toiminnan kuvauksesta voidaan jälkeenpäin hahmottaa, mitä käytännössä on tehty, ketkä ovat osallistuneet toimintaan ja kuinka kehittäminen on edennyt. (Toikko & Rantanen 2009, 80—81.)

Opinnäytetyössäni tuon raportissa esiin niin virallisen toteutuksen dokumentoinnin kuin toiminnan kuvauksenkin. Virallinen dokumentointi tarkoittaa opinnäytetyössäni mm. osallistujamäärien sekä käytettyjen lupalomakkeiden dokumentaatiota. Toiminnan kuvaus on oleellinen osa opinnäytetyötäni. Olen kuvannut opinnäytetyöni prosessin alusta loppuun. Olen kiinnittänyt huomiota tarkkaan kirjaamiseen ja kuvaukseen, jotta prosessin etenemistä olisi helppoa seurata.

Kehittämistoiminnan epävirallinen seuranta muodostaa kolmannen dokumentaatiotyypin. Esimerkkinä kehittämistyön epävirallisesta seurannasta voidaan pitää päiväkirjaa. Päiväkirjassa voidaan kuvata työskentelyä osallistujien ja yhteistyötahojen kanssa. Päiväkirjaan voidaan kirjata myös ideoita ja ajatuksia mm. prosessin tavoitteista sekä työtavoista. Päiväkirja voi sisältää lisäksi huomioita kehittämistyön käänteistä sekä negatiivisista ja myönteisistä kokemuksista. Erilliset arviointidokumentit muodostavat neljännen dokumentaatiotyypin. On kuitenkin huomattava, että kaikki jo edellä kuvatut kehittämistoiminnan dokumentaatiotyypit ovat arviointiaineistoa. Arviointia voidaan vielä monipuolistaa keräämällä erillinen arviointiaineisto, jonka kerääminen pyritään tekemään suunnitelmallisesti ja järjestelmällisesti. Arviointiaineiston keräämismenetelminä voidaan käyttää esim. kyselyjä tai jälkikäteisiä haastatteluja. (Toikko & Rantanen 2009, 81—82.)

Opinnäytetyöni yksi menetelmällisistä valinnoista on opinnäytetyöpäiväkirjan pitäminen. Opinnäytetyöpäiväkirjastani kerroin tarkemmin luvussa 6.2. Arvioinnin aineistona on siis koko opinnäytetyön prosessi kuvauksineen, viralliset dokumentaatiot sekä opinnäytetyöpäiväkirja. Opinnäytetyöni erillisiksi arviointidokumenteiksi voidaan luokitella molemmista toimintapajoista keräämäni palautteet kasvattajilta.

Teoriatiedon yhdistäminen ja sen tuominen osaksi toimintaa on ollut yksi opinnäytetyöni tärkeistä tavoitteista. Opinnäytetyön prosessin alussa mietin, kuinka saan tuotua esille teoriatiedon ja toiminnan yhteyttä. Koen saaneeni ja löytäneeni teoriasta vahvistusta sekä yhtymäkohtia toteutusosion toiminnalle. Vuoropuhelu teoriatiedon ja toiminnallisen osuuden välillä on rakentunut koko opinnäytetyön prossin aikana, vahvistuen raportin viimeistelyssä.

Toimeksiantajan kanssa yhteistyö on sujunut hyvin ja olen saanut hyviä ideoita sekä ehdotuksia mm. työn rajaamiseen. Toimeksiantaja on ollut avoin ja kiinnostunut ideoistani sekä antanut minulle mahdollisuuden toteuttaa niitä. Olen kokenut, että opinnäytetyöprosessini on toteutunut onnistuneesti. Se on mahdollistanut minulle uuden oppimista kuin myös antanut mahdollisuuden näyttää osaamistani sosionomina varhaiskasvatuksen kentällä.

10.2 Opinnäytetyön toiminnan sekä tuotoksen merkitys kasvattajille

Luonteenkasvatus on läsnä jokapäiväisessä arjessa. Luonteenkasvatus on läsnä siinä, kuinka toisille puhutaan. Se tulee esille myös käyttäytymisessä, tunteiden hallinnassa sekä siinä millaisia toimia innostetaan tekemään. Luonteenvahvuusperustainen kasvatus on lasten ja aikuisten yhdessä jaettu matka. Lapset huomaavat, kuinka aikuiset toimivat, he oppivat mallista. Mitä edellytämme lapsilta, tulee näkyä myös omassa elämässämme sekä työnteossamme. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 12—13.)

Olenkin perustanut ajatukseni ja tavoitteeni juuri sille, että aikuisen oma esimerkki on tärkeä. Tällöin myös muutos kasvattajan ajattelussa ja toimintatavoissa kohti positiivista pedagogiikkaa on oleellinen. Uusitalo-Malmivaaran ja Vuorisen sanoin positiivinen pedagogiikka vaatii kasvattajan omaa muutosta ajattelussa, muutosta hyvän huomaamiseen ja katseen suuntaamista kohti osaamista (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 192).

Toimintapajoissa käydyissä keskusteluissa sekä kasvattajien antamissa palautteissa kasvattajat toivat esille asioita, joita kokivat oppineensa tai huomanneensa toimintapajoihin osallistumisen aikana. Uudet ideat, kehuminen, positiivisen palautteen antaminen, yhteiset pohdinnat, avarakatseisuus sekä toisten mielipiteiden huomioon ottamisen tärkeys olivat mm. asioita, joita kasvattajat mainitsivat.

Reflektoidessamme arvioimme, jäsennämme sekä muokkaamme informaatiota, uskomuksia ja tuntemuksia. Näin voimme tulla tietoisiksi ajattelutavoistamme ja toimintamalleistamme. Samalla kykenemme muuttamaan ja kehittämään ajattelu- ja toimintamallejamme eteenpäin. Reflektointi avartaa ajatteluamme, se tehostaa toimintaamme sekä rakentaa uutta tietämystä ja osaamista. On kuitenkin keskeistä huomata, että vasta ajattelumallien, ajatusten ja yleistysten yhteinen tiedostaminen ja ääneen sanoittaminen antavat tilaa uusille ajattelumalleille. (Hildén, ym. 2014, 15, 23.)

Koen keskustelujen ja palautteiden perusteella saaneeni täytettyä niitä tavoitteita, joita asetin opinnäytetyön toiminnalliselle osuudelle. Kasvattajat saivat mahdollisuuden yhteiseen keskusteluun, kokemusten jakamiseen sekä ajatuksia positiivisesta pedagogiikasta ja reflektiivisyydestä.

Harjoitusten kokoaminen yhteen tuotokseen antaa mahdollisuuden kokeilla harjoituksia uudelleen tai toteuttaa harjoituksia aivan uuden kasvattajaryhmän kanssa. Mukana olleille kasvattajille harjoitukset voivat toimia rohkaisuna jatkaa yhteisöllistä pohdintaa ja reflektiota sekä olla kannustimena positiivisen pedagogiikan harjoitusten kokeilemiseen uudelleen. Toiminnan ja siitä saatujen kokemusten sekä tuotoksen jakaminen muille kasvattajille on tärkeää. Kokemukset ja tuotos voivat toimia innostajina uusille kasvattajille astua positiivisen pedagogiikan sekä reflektiivisyyden matkalle omassa työskentelyssä.

10.3 Luotettavuus ja eettisyys opinnäytetyössä

Luotettavuutta pohdittaessa päädytään filosofisiin kysymyksiin, jotka lukeutuvat tietoteorian eli epistemologian piiriin. Olennainen kysymys on, kuinka tietoa on saavutettu tai toisaalta voidaan pohtia, millä perusteella tieto on totta. Toimintatutkimus ja samalla tavalla toiminnallinen opinnäytetyö ovat käytännönläheisiä. Niiden avulla kehitetään toimintaa. Toimivuusperiaatteen mukaan esimerkiksi onnistunut toimintatutkimus tarkoittaa aikaisempaa parempaa uutta käytäntöä. (Heikkinen, Huttunen, Kakkori & Tynjälä 2007, 163, 171.) Tietämisen prosessi-

luonteisuus kuuluu siis toimintatutkimuksen perustoihin. Tieto ei toimintatutkimuksessa ole lopputulos vaan prosessi. (Heikkinen & Huttunen 2007, 186.) Samalla tavalla koen toiminnallisen opinnäytetyön prosessin olevan itsessään merkittävää. Opinnäytetyössäni olen joutunut pohtimaan sekä perustelemaan toimintaani, ajatteluani, kokemuksia teorialiedolla ja tutkimuksilla.

Opinnäytetyöni sisältämä tieto koostuu kirjallisuudesta, internetin kautta kerätyistä aineistoista sekä opinnäytetyön suunnittelun ja toiminnan aikana tapahtuneista asioista. Teoriatietoa olen pyrkinyt valikoimaan mahdollisimman monipuolisesti, mutta kuitenkin niin, että olen pyrkinyt keskittymään olennaisiin asioihin. Olen opinnäytetyön lähteissä yrittänyt käyttää mahdollisimman paljon ensisijaisia lähteitä. Olen myös arvioinut käyttämiäni lähteitä kriittisesti.

Vilkka ja Airaksinen (2003, 72) sekä Hirsjärvi, Remes ja Rajavaara (2009, 113—114) toteavat, että lähdeaineistoa voi arvioida mm. tiedonlähteen tunnettavuuden ja auktoriteetin mukaan. Samalla arvioinnissa voi tarkastella lähdeaineiston ikää ja tunnettavuutta sekä uskottavuuden astetta. (Vilkka & Airaksinen 2003, 72; Hirsjärvi ym. 2009, 113—114.) Lähteiden viittaustapaan olen kirjoittaessani kiinnittänyt huomiota, jotta raportin lähteet olisivat lukijan helposti löydettävissä ja todennettavissa.

Etiikka voidaan ymmärtää päätöksentekotaitona, joka ilmenee arjesta nousevina kysymyksinä sekä väittiminä. Eettisille kysymyksille tunnusomaista on se, ettei niille ole yksiselitteisiä tai välttämättä loogisia vastauksia. Monissa tilanteissa myös itse kysymystä voi olla vaikeaa huomata tai se voi muuttua ja tarkentua pohdinnan aikana. Tutkimuksellisista kysymyksistä poiketen eettisiin kysymyksiin ei löydy vastauksia mittausten, kokeiden, strukturoitujen havaintojen tai pelkän loogisen ajattelun kautta. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 22.)

Lastentarhanopettajan eettisten periaatteiden perustana ovat arvot oikeudenmukaisuudesta, totuudellisuudesta, vapaudesta sekä ihmisarvoisuudesta. Suhdetta lapsiin voidaan pitää lastentarhanopettajan työn kannalta tärkeimpänä osa-alueena. Merkittävää on myös lastentarhanopettajan tuki vanhemmille. Lastentar-

hanopettajan on kannettava vastuuta itsestään, ammatillisesta kasvustaan ja kehittyemisestään. Lastentarhanopettaja on työyhteisössään pedagoginen asiantuntija ja samalla laajemmin katsottuna, yhteiskunnassa varhaiskasvatuksen asiantuntija. (Lastentarhanopettajaliitto 2005, 4–7.)

Opinnäytetyötäni tehdessä olen opinnäytetyösuunnitelmani mukaan noudattanut lastentarhanopettajan eettisiä ohjeita, kunnioittaen osallistujien ihmisarvoa ja vapautta. Opinnäytetyön totuudellisuus tulee esille dokumentointina, tuoden esille asiat niin kuin ne ovat edenneet. Oikeudenmukaisuus opinnäytetyössäni tarkoittaa tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä sekä mahdollisuutta tulla kuulluksi, esimerkiksi toimintapajojen toiminnoissa. Olen opinnäytetyöni kautta pyrkinyt kehittämään ammatillisesti sekä itseäni että työpajoihin osallistuvia kasvattajia. Opinnäytetyön raportin sekä valmistuvan harjoitusten koosteen kautta toivon innostavani ja rohkaisevani kasvattajia yhteisölliseen reflektointiin sekä kokeilemaan positiivisen pedagogiikan mahdollisuuksia. Opinnäytetyön edetessä koen kasvaneeni varhaiskasvatuksen ammattilaiseksi, joka tuo rohkeasti esiin varhaiskasvatuksen näkökantoja myös yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen ottanut huomioon yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämisen. Hyvinvoinnin lisääminen on tärkeä osa opinnäytetyötäni ja aiheuttani. Salassapitovelvollisuus sekä vaitiolovelvollisuus koskevat mm. osallistujien henkilökohtaisia asioita sekä henkilöllisyyttä. Muistiinpanoja ja muita dokumentteja käsittelen huolellisesti sekä säilytän vain sen ajan, joka opinnäytetyön tekemistä varten on tarpeellista. Opinnäytetyön valmistuttua kasvattajien kyselyn vastaukset, toimintapajoissa kirjaamat palautteet sekä muu kasvattajien tuottama materiaali tuhotaan.

10.4 Jatkotutkimus- sekä kehittämisideat

Aloittaessani opinnäytetyötä ajattelin aiheen olevan selkeä ja ehkäpä yksinkertainen. Työskentelyn edetessä huomasin kuitenkin aiheista löytyvän monenlaisia ulottuvuuksia, joihin voisi vielä tarttua ja perehtyä tarkemmin. On siis ollut välillä aiheellista pysähtyä miettimään, mitä asioita otan esiin tässä opinnäytetyössäni, sillä mahdollisuuksia työn laajenemiseen olisi ollut.

Positiivinen pedagogiikka on aiheena ajankohtainen niin Suomessa kuin maailmallakin. Positiiviseen pedagogiikkaan on löydettävissä teoretietoa kuin myös valmiita harjoituksiakin. Tutkimusta aiheesta on tehty mm. lasten ja pääosin kouluisten parissa esim. Proctor ym. 2011, Vuorinen 2017 ja Leskisenoja 2016. Itse lähestyin aihetta kasvattajien näkökulmasta. Osaltaan tähän perspektiiviin vaikutti toimeksiantajan toive toteuttaa opinnäytetyön toiminnallinen osuus juuri kasvattajien kanssa. Opinnäytetyön edetessä ja aiheeseen perehtyessä olen kokenut olevani oikealla tiellä mahdollistaessani kasvattajille toimintapajoja positiivisesta pedagogiikasta yhdessä reflektiivisyyden kanssa.

Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2017b,192) ovat todenneet, että opettajien ja varhaiskasvattajien on omaksuttava uusia kasvatustähtämyksiä, jotta he voisivat opettaa myötätuntoa ja luontevahvuuksien käyttöä sekä tunnistamista. Positiivinen pedagogiikka edellyttää kasvattajan omaa muutosta ajattelussa, muutosta hyvän huomaamiseen ja katseen suuntaamiseen kohti osaamista. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017b, 192.)

Kuten aikaisemmin totesin, olisin voinut pitää toimintapajoja vielä muutaman ja ikään kuin jatkaa prosessia pidemmälle. Olisikin mielenkiintoista pitää toimintapajoja pidemmällä aikavälillä, jolloin käytännön sekä opittujen asioiden välistä vuorovaikutusta voisi tarkastella laajemmin. Myös kiinteän ryhmän ohjaaminen pitkällä aikajänteellä esim. puoli vuotta, mahdollistaisi pidemmän prosessimaisen työskentelyn.

Aiheita voisi käsitellä myös yksinään. Positiivisen pedagogiikan aihetta voi lähestyä lasten tai vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön näkökulmasta. Reflektiivisyys puolestaan liittyy vahvasti ammatillisuuteen ja työhyvinvointiin, joten myös sen käsittelemiseen ja tutkimiseen löytyy erilaisia perspektiivejä. Reflektiivisen toiminnan prosessia voisi lähestyä lisäksi pelkästään yksilöllisesti tai yhteisölliseltä näkökannalta. Tutkimusmenetelmän vaihtaminen esimerkiksi laadulliseen tutkimukseen olisi kiinnostava lähestymistapa esim. positiivista pedagogiikkaa jo käyttäneiden tai reflektiivisen työotteen omaksuneiden kasvattajien parissa. On siis olemassa paljon mahdollisuuksia sekä syitä jatkaa tutkimusta positiivisesta pedagogiikasta sekä reflektiivisyydestä.

10.5 Ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi

Opinnäytetyön tekeminen on ollut kasvattava matka kohti sosionomin ammatillisuutta sekä asiantuntijuutta. Tällä matkalla olen ollut yksin, vaikka tukenani ovat olleet niin toimeksiantaja, opettajat kuin opiskelijatkin. Olen kuitenkin kantanut vastuuta omasta tekemisestäni, valinnoistani sekä oppimisestani. Olen tarkoituksella myös halunnut tehdä opinnäytetyöni yksin. Halusin alusta asti käyttää tämän mahdollisuuden hyväksi ja kokeilla jalkojen kantavuutta itsenäisessä prosessissa.

Nyt yksin tehty matka alkaa tuottaa tulosta ja olen jo lähellä matkan päätä. Olen oppinut etsimään ja löytämään tietoa sekä arvioimaan sitä. Toiminnan suunnittelu, muokkaaminen ja toteuttaminen ovat olleet erityisen opettavaisia ja antoisia kokemuksia. Olen saanut lisää rohkeutta ja uskallusta tuoda osaamistani ja oppimaani esiin. Ajattelen tämän kokemuksen antavan tukea uusille projekteille, joita sosionomina varhaiskasvatuksessa kuin mahdollisesti muussakin sosionomin työkentässä tulee eteen.

Tutkimusmetodien selventäminen ja omaksuminen ovat olleet erityisen opettavaisia asioita. Opinnäytetyön alussa en ehkä kiinnittänyt niihin niin paljon huomiota ja ne ehkä tuntuivat jopa toissijaisilta asioilta toteutukseen nähden. Olen

kuitenkin saanut huomata ja oppia, että tutkimusmenetelmät ovat keskeisiä asioita niin opinnäytetyössä kuin tieteellisissä tutkimuksissa. Metodit antavat tieteellisen perustan toiminnalle. Koen päässeeni syventymään toiminnallisen opinnäytetyön menetelmiin, mutta samalla olen joutunut perehtymään niin laadulliseen kuin määrälliseenkin tutkimukseen. Toiminnallisen opinnäytetyöni menetelmät ovat liikkuneet laadullisen ja määrällisen tutkimuksen alueilla, joten on ollut tarpeen perehtyä myös niihin. Tämän opinnäytetyön jälkeen minulla on osaamista käyttää tutkimusmetodeja sekä tuoda esille niiden tarpeellisuutta mm. työelämän isoissa sekä pienissä hankkeissa ja projekteissa.

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteuttaminen juuri kasvattajille eikä lapsille, haastoi minua ammatillisesti minulle uuden kohderyhmän ohjaamiseen. Ajattelen, että olen saanut itselleni paljon uutta kokemusta sekä taitoja ohjata aikuisia, ammattilaisia ja tässä kohtaa kasvattajia varhaiskasvatuksessa. Halusin tarkoituksellisesti myös haastaa itseäni, jotta opinnäytetyöstäni tulisi minulle kasvun matka ammatillisuuteen.

Huomaan nyt opinnäytetyösuunnitelman pohdinnan käyneen toteen, jossa kirjoitin: ”Opinnäytetyötä teen yksin, mutta uskon, että tämä prosessi on yhteistä oppimista toimeksiantajan sekä kasvattajien kanssa”. Vuorovaikutuksen sekä motivaation merkitys ovat olleet oleellisia asioita omassa oppimisprosessissani. Oppimista on tapahtunut kasvattajien kanssa puolin ja toisin. Vuorovaikutus kasvattajien kanssa herätti minussa monia ajatuksia ja ideoita esimerkiksi jatkotyökentelymahdollisuuksista.

Asetin opinnäytetyölleni päämäärän ja tavoitteet opinnäytetyösuunnitelmassa. Opinnäytetyön toteutusosio, tuotoksen valmistaminen ja opinnäytetyön raportointi ovat kaikki vaatineet erilaista osaamista. Luottaen itseäni ja osaamiseeni olen voinut siirtyä vaiheesta toiseen, sillä minulla on ollut intoa ja motivaatiota oppia uutta. Nyt koen saavuttaneeni ne tavoitteet, joihin tähtäsin. Hyvillä mielin voin päättää tämän hienon, kasvattavan ja kyllä — haastavankin matkan.

Opinnäytetyöni aiheet ovat olleet minulle kiinnostavia ja tärkeitä jo ennen varsinaisen opinnäytetyöprosessini alkua. Motivaationi perehtyä positiiviseen pedagogiikkaan sekä reflektiivisyyteen on vain kasvanut opinnäytetyön edetessä. Uskon, että tämä opinnäytetyö ei ollutkaan yksittäinen matka, vaan osa jotakin suurempaa, josta riittää vielä monia polkuja kuljettavaksi.

Lähteet

- Ahtola, A. 2016. Koulu hyvinvoinnin rakentajana. Teoksessa Ahtola, A. (toim.) Psykykinen hyvinvointi ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus. 12—20.
- Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: AKATIIMI Oy.
- Asetus lasten päivähoitosta. 239/1973. 5.§.
- Auvinen, A-M. & Liikka, P. 2015. Osallistamisen käsikirja. Hämeenlinna: Suomen eOppimiskeskus ry. <https://www.slideshare.net/eOppimiskeskus/osallistamisen-ksikirja>. 30.12.2017.
- Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Dahlblom, T. & Collin, K. 2016. Kohti toimivia tiimityön ja tiedonkulun käytänteitä. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, T. (toim.) Osaamista vuorohoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy. – Juvenes Print .199—215.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121139/JAMKJULKAISUJA2272016_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y . 15.10.2017.
- Fredenholm, A. 2017. Hyvejohtajuus. <http://www.hyvejohtajuus.fi/14350/ajatukset-sesi-ovat-luovia-voimia/> 6.1.2018.
- Harju, T. & Kumpulainen, P. 2009. Kokemukset ja reflektio tutkivassa oppimisessa. Teoksessa Heinilä, H., Kalli, P. & Rinne, K. (toim.) Tutkiva oppiminen ja pedagoginen asiantuntijuus. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimuksia 15. Tampere: OKKA-säätiö. 99—115.
- Heikkinen, H., L., T., Huttunen, R., Kakkori, L. & Tynjälä, P. 2007. Totuuden ongelma. Teoksessa Heikkinen, H., L., T., Rovio, E. & Syrjälä, S. (toim.) Toiminnasta tietoon. Tutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 163—183.
- Heikkinen, H., L., T. & Huttunen, R. 2007. Toimintatutkimus tieteenä. Teoksessa Heikkinen, H., L., T., Rovio, E. & Syrjälä, S. (toim.) Toiminnasta tietoon. Tutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 184—202.
- Heikkilä, E. 2014. "Onnistuminen huomataan!" Positiivinen pedagogiikka 3–6-vuotiaiden lasten päivähoitossa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82145/Heikkila_Eeva-leena.pdf?sequence=1 . 13.5.2017.
- Hildén S., Tikkamäki, K., Pekkola, S., Saunila, M. & Ukko, J. 2014. Vauhtia pysähtymisestä. REFINNO-tutkimushanke. Tampere: Tampereen teknillinen yliopisto, Teollisuustalouden laitos. [https://tutcris.tut.fi/portal/fi/publications/vauhtia-pysahtymisesta\(ffce2c6d-7a9c-40a3-b59d-bdd3a6bf8c16\).html](https://tutcris.tut.fi/portal/fi/publications/vauhtia-pysahtymisesta(ffce2c6d-7a9c-40a3-b59d-bdd3a6bf8c16).html). 29.10.2017.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hotulainen, R., Lappalainen, K. & Sointu, E. 2015. Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 264—280.

- Joensuun kaupunki. 2017a. Palvelut. Päivähoito. Päiväkodit. <http://www.joensuu.fi/paivakodit>. 5.11.2017.
- Joensuun kaupunki. 2017b. Palvelut. Päivähoito. Päiväkodit. Niinivaara, Niinivaaran vuoropäiväkoti. <http://www.joensuu.fi/niinivaaranvuoropaiva-koti>. 3.7. 2017.
- Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. Joensuun varhaiskasvatussuunnitelma, tulostettava versio. <https://peda.net/joensuu/jsv1> 28.10.2017.
- Juntunen, E., Pessi, A., B., Aaltonen, T., Martela, F. & Syrjänen, T. 2017. Myötätunto ja merkityksellisyys työssä. Teoksessa Pessi, A., B., Martela, F. & Paakkanen, M. (toim.) Myötätunnon mullistava voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 104—122.
- Järvinen, K. & Mikkola, P. Oletko sä mejän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Pedatieto.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J., & Lipponen, L. 2015. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 223—242.
- Karila, K. & Kupila, P. 2010. Varhaiskasvatuksen työidentiteettien muotoutuminen eri ammattilaissukupolvien ja ammattiryhmien kohtaamisissa. Työsuojelurahaston hanke 108267. Loppuraportti. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://www.tsr.fi/documents/20181/40645/108267-loppuraportti-hanke108267loppuraportti.pdf/8dbedef3-dcea-41b8-8ed2-cc15f884d238>. 6.7.2017.
- Kataja, J., Jaakkola, T., & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kupila, P. 2007. "Minäkö asiantuntija?" Varhaiskasvatuksen asiantuntijan merkitysperspektiivin ja identiteetin rakentuminen. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 302. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13330/9789513927899.pdf?sequence=1>. 6.7.2017.
- Lastentarhanopettajaliitto. 2005. Lastentarhanopettajan ammattietikka. <http://docplayer.fi/19534162-Lastentarhanopettajan-ammattietikka.html>. 20.5.2017.
- Lahti, E. 2015. Sisu - toiminnan tahtotila. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 318—339.
- Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Leskisenoja, E. 2016. Vuosi koulua, vuosi iloa. PERMA-teoriaan pohjautuvat luokkakäytänteet kouluilon edistäjinä. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62568/Leskisenoja_Eliisa_ActaE198_pdfA.pdf?sequence=2. 12.11.2017.
- Malinen, K., Dahlblom, U. & Teppo, U. 2016. Suomalainen vuorohoito. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, K. (toim.) Osaamista vuorohoitoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 227. Jyväskylä: Jyväskylän

- ammattikorkeakoulu. 12—24. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121139/JAMKJULKAISUJA2272016_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 5.11.2017.
- Marsick, V., J. 1996. Toimintaoppiminen ja reflektio työpaikalla. Teoksessa Mezirow, J. (toim.) Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. 41–65.
- Martela, F. 2015. Onnellisuuksien psykologia. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 30—62.
- Mezirow, J. 1996. Kriittinen reflektio uudistavan oppimisen käynnistäjänä. Teoksessa Mezirow, J. (toim.) Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. 17–37.
- Ojanen, M. 2009. Varhaiskasvatuksen käytännön kehittäminen reflektion avulla. Teoksessa Ojala, M., Venninen, T., Mäkitalo, A-R., & Vilpas B. Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimusta päiväkodin arjessa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 22, 2009. 27–36. http://www.socca.fi/files/94/Loytoretkella_omaan_tyohon_kehittamista_paivakodin_arjessa.pdf. 22.3. 2017.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016:17. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf. 20.3.2017.
- Opetushallitus. 2017. Hyvät käytännöt. Positiivinen pedagogiikka: käytäntöjä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. <https://hyvatkaytannot.oph.fi/kaytanto/1921/>. 21.3.2017.
- Park, N., Peterson, C. & Seligman, M., E., P. 2004. Strengths of character and well-being. Journal of Social and Clinical psychology, Vol. 23, No.5. 603–619. http://209-197-41-56.unassigned.ntelos.net/images/stories/library/Stennett_Psychology_Articles/Strengths_of_Character_Well-Being.pdf. 7.7.2017.
- Peterson, C. & Seligman, M. E., P. 2004. Character strengths and virtues. A handbook and classification. New York: Oxford University Press.
- Proctor, C., Tsukayama, E., Wood, A. M., Maltby, J., Eades, J. F. & Linley, P. A. 2011. Strengths Gym: The impact of a character strengths-based intervention on the life satisfaction and well-being of adolescents. 1–12. <http://personalpages.manchester.ac.uk/staff/alex.wood/gym.pdf>. 2.4.2017.
- Salonen, K. 2012. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli. Teoksessa Hautala, T., Ojalehto, M. & Saarinen J. (toim.) Työelämää kehittämässä. Ammattikorkeakoulu projektimaisen kehittämisen kumppanina. Oppimateriaaleja 67. Tampere: Turun ammattikorkeakoulu. 22–31. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522162625.pdf>. 1.5.2017.
- Seligman, M. E. P., Ernst, R. M., Gillham, J., Reivich, K. & Linkins, M. 2009. Positive education: positive psychology and classroom interventions. Oxford Review of Education 35 (3). 293–311. http://www.sas.upenn.edu/~duckwort/images/upperdarbypd/10082012_PDFReading.pdf. 21.3. 2017.
- Seligman, M., E., P. 2011. Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being. Simon and Schuster: New York.

- https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=YVAQVa0dAE8C&oi=fnd&pg=PA1&dq=Flourish:+A+Visionary+New+Understanding+of+Happiness+and+Well-being&ots=dd3NlkCX1R&sig=t1rtWCj8rP9gjRelEdg_WhlzIbl&redirect_esc=y#v=onepage&q=Flourish%3A%20A%20Visionary%20New%20Understanding%20of%20Happiness%20and%20Well-being&f=false. 5.11.2017.
- Tiuraniemi, J. Reflektiivisen ammattikäytännön käsitteestä. 1994. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja. <http://tiuraniemi.fi/reflektio.htm>. 2.9.2017.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy—Juvenes print. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1. 21.11.2017.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Uusitalo-Malmivaara, L. 2015a. Positiivinen psykologia – mitä se on? Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 18–27.
- Uusitalo-Malmivaara, L. 2015b. Hyveet ja luonteenvahvuudet. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 63–84.
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luonteenvahvuutensa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017a. Huomaa Hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017b. Vahva luonne on myötätuntoinen. Teoksessa Pessi, A., B., Martela, F. & Paakkanen, M. (toim.) Myötätunnon mullistava voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 183–201.
- Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli R. (toim.) Ikäkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 102–125.
- Varhaiskasvatuslaki. 2015. 580/2015.
- Venninen, T. 2007. "Olen enemmän alkanut pohtimaan ja sanomaan ääneen mitä ajattelen" ammatillinen kehittyminen ja yhteisöllinen palaute päiväkodin työtiimeissä. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 282. Helsinki: Yliopistopaino. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20046/olene-nem.pdf?sequence=2>. 12.11.2017.
- Venninen, T. 2009. Reflektiivinen lähestymistapa päiväkotien kehittämissä. Teoksessa Mäkitalo, A-M., Ojala, M., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.) Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa. Pääkaupunkiseudun osaamiskeskus Soccan ja Heikki Waris-instituutin julkaisusarja nro 22. 37–44. http://www.socca.fi/files/94/Loytoretkella_omaan_tyohon_kehittamista_paivakodin_arjessa.pdf. 11.11.2017.
- Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 9–15.
- Vuorinen, K. 2017. Tutkimukseni. <http://kaisavuorinen.com/>. 27.12.2017.

Opinnäytetyön toimeksiantosopimus

Karelia AMMATTIKORKEAKOULU		OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIAOTOSOPIMUS
Toimeksiantaja		
Organisaation nimi:	Joensuun kaupunki, Niinivaaran vuoropäiväkot	
Toimeksiantajan edustaja:	Jukka TERVONEN	
Osoite:	Vakkosalmenkatu 11 80200 JOENSUU	
Puhelinnumero:	050 800 4013	
Sähköposti:	jukka.tervonen@jns.fi	
Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot		
Koulutusohjelma:	sosionomi AMK	
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1500186 Linda Prepula	
Puhelinnumero:		
Sähköposti:	Linda.prepula@edu.karelia.fi	
Toimeksiannon kuvaus		
Aihe	Positiivinen pedagogikka	
Toteutusmuoto	Työpajat	
Aikataulu	1.6. - 31.12. 2017	
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	Kustannukset vastaa päiväkot ja opiskelijat	
Toimeksiantajan sitoumukset		
Sitoudutaan järjestämään tämä opiskelupaikka opinnäytetyön ajaksi.		
Opiskelijan sitoumukset		
Sitoudun noudattamaan vertaile- ja salassapito velvollisuuksia, koskien lasten ja henkilöstön yksityisyyden liittyvissä asioissa.		
Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa		
Ohjaaja(t):		
Opinnäytetyön julkisuus		
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.		
Allekirjoitukset		
Päiväys	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys	
23.5.2017	Linda Prepula Linda Prepula	
Päiväys	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys	
23.5.2017	Jukka TERVONEN PÄIVÄKOTIN JOHTAJA	
Päiväys	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys	
1.6.2017	Kirsi Lindlöf	

Opinnäytetyön tutkimuslupa

JOENSUU		TUTKIMUSLUPAHAKEMUS	
Ennen tutkimuslupan hakemista tutustu mm. seuraaviin tietosuoja- ja tutkimustietojen toimien ohjeisiin: - Asiakastietojen tietosuojasuosittelu: http://www.tietosuoja.fi/4555.htm - Tietosuoja ja tiedettävät tutkimus henkilötietojen käsittely: http://www.tietosuoja.fi/3947.htm			
Hakijan tiedot	Nimi	Linda Prepula	
	Osoite	Puhelin	
Tutkimus	Sähköpostiosoite	Linda.prepula@edu.karelia.fi	
	Tutkimuslaitos/oppilaitos:	Karelia ammatti- ja korkeakoulu Joensuu	
	Koulutusohjelma:	sosiaaliala, sosionomi (amk)	
	Tutkimuksen nimi	Positiivinen pedagogiikka	
	Tutkimuksen taso: Väitöskirja ☐ Lisensiaattityö ☐ Pro gradu ☐		
	Ammatillinen opinnäytetyö ☒ Muu, mikä? ☐		
	Lyhyt kuvaus tutkimuksesta ja sen tavoitteista: Kyselyssä on kysely, joka toteutetaan webropol-kyselyohjelmiston kautta sähköisesti. Kysely toteutetaan kesäkuussa 2017, niille kasvattajille Niinivaaran vuoropöytätyöskodissa, jotta osallistuvat syksyllä 2017 positiivisen pedagogiikan työpajoihin. Kyselytoteutetaan osallistujien tarpeita ja tavoitteita työpajojen sisältöön suhteen.		
	Tutkimustapa/-menetelmä: Kysely ☒ Haastattelu ☐ Asiakirja-/tilastoanalyysi ☐ Koeasetelma ☐ Havainnointi ☐ miten havainnoidaan Muu, mikä ☐		
Tutkimuksen kohdeyksiköt/-yksiköt: Niinivaaran vuoropöytätyöskodi Joensuu			
Tutkimuksen ohjaaja ja yhteyshenkilöt (sähköposti/puhelin): Kirsi Lindlöf kirsi.lindlof@karelia.fi			
Allekirjoitus	Aineiston suunniteltu keruu-aika:	Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika:	
	kesäkuu 2017	heinäkuu 2017	
Liitteet	Päiväys	Allekirjoitus	
	6.6. 2017	Linda Prepula	
Viraston merkintöjä	toimintasuunnitelma, opinnäytetyösuunnitelma, kysely, paperisena		
	Hakemus saapunut pvm 7.6. 2017 JUKKA TERVEMEN ☒ Myönnetään ☐ Hakemus hylätään seuraavin perustein		
Allekirjoitus Päätös ei ole voimassa, jos hakija ei ole täyttänyt hakemusta ja tutkimuslupaa. Tämä päätös ei edellytä Joensuun viraston tai Joensuun kaupungin päätöstä.			

Saatekirje kasvattajille

Hei kasvattajat!

Olen sosionomiopiskelija Linda Prepula Karelia-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä, jonka aiheena on positiivinen pedagogiikka. Tavoitteena on pitää kolme toimintapajaa päiväkodissanne positiiviseen pedagogiikkaan liittyen elo-syyskuussa 2017.

Toteutan pajoihin osallistuville kasvattajille sähköpostikyselyn ennen toimintapajoja. Kyselyn avulla kerään osallistujilta toiveita sekä odotuksia positiivisesta pedagogiikasta toimintapajojen suunnittelua varten. Vastaukset kootaan yhteen anonymisti siten, että kenenkään henkilötietoja tai muita tunnistettavia tietoja ei tule esille koonnissa eikä myöskään valmistuvassa opinnäytetyössä. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen kaikki kyselymateriaali tuhotaan.

Kysely kestää muutaman minuutin ja siihen voi vastata vain kerran. Kyselyyn ei kirjata henkilötietoja. **Kyselyn viimeinen vastauspäivä on maanantaina 26.6.2017.** Muistathan painaa Lähetä-nappia kyselyn lopussa, jotta vastauksesi tallentuvat. Kiitos vastauksestasi!

Pääset vastaamaan kyselyyn alla olevasta linkistä.

[positiivinen pedagogiikka-kysely](#)

Vastaan mielelläni, mikäli sinulla on kysyttävää kyselyn toteuttamisesta tai opinnäytetyöstä.

Yhteistyöterveisin

Linda Prepula

linda.prepula@edu.karelia.fi

Kysely kasvattajille ennen toimintapajoja

Positiivisen pedagogiikan työpajat

Tällä kyselyllä kerätään positiivisen pedagogiikan toimintapajoihin osallistuvilta kasvattajilta tietoa ja toiveita toimintapajojen sisällön tarkentamista varten. Valitse itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto tai kirjoita vastauksesi sille varattuun kohtaan. Muista lähettää vastauksesi lomakkeen lopussa olevasta Lähetä-painikkeesta.

Kyselyn viimeinen vastauspäivä on maanantaina 26.2017. Kiitos vastauksestasi!

1. Positiivisen pedagogiikan menetelmät ovat minulle tuttuja *

☐ täysin samaa mieltä ☐ jokseenkin samaa mieltä ☐ en samaa enkä eri mieltä

☐ jokseenkin erimieltä ☐ eri mieltä

2. Mainitse jokin toimintatapa tai menetelmä joka on sinulle tuttu positiivisesta pedagogiikasta

---

---

3. Toteutan työssäni positiivisen pedagogiikan menetelmiä ja toimintamalleja *

☐ toteutan usein ☐ toteutan joskus ☐ En toteuta

4. Olen käyttänyt tai käytän työssäni esim. Huomaa Hyvä! -toimintakortteja. *

☐ usein ☐ joskus ☐ en ollenkaan

5. Positiivisesta pedagogiikasta minulle tulee ensimmäisenä mieleen:

---

6. Millaisia ennakkkoajatuksia tai odotuksia sinulla on työpajoista?

---

7. Millaisia toiveita sinulla on työpajojen sisällölle? Mainitse ainakin kaksi sinulle tärkeää asiaa, joita toivoisit pajoissa käsiteltävän. *

---

8. Kuinka toivot positiiviseen pedagogiikkaan liittyviä asioita käsiteltävän?

- ☐ tekemällä käytännön harjoitteita   ☐ teoratiedon kautta lukemalla
- ☐ teoratiedon ja
käytännön harjoitteiden avulla
- ☐ jotenkin muuten, miten
-

9. Tähän voit kirjoittaa halutessasi muita asioita tai terveisiä, liittyen positiivisen pedagogiikan toimintapajoihin.

Kooste positiivisen pedagogiikan työpajat-kyselystä

Kysely lähetettiin sähköpostin välityksellä 11:lle vuorotiimin työntekijälle. Sähköposti ja sen liitteenä oleva saatekirje kyselylinkkeineen lähetettiin 9.6. 2017. Kysely oli avoinna 26.6.2017. asti. Muistutuksen kyselystä lähetin sähköpostilla 20.6. Kyselyyn vastasi kolme työntekijää.

Seuraavassa olen koonnut kunkin kysymyksen alle vastaajien kommentteja ja toiveita. Alleviivatut vastaukset ovat valmiista vastausvaihtoehdoista valittuja.

1. Positiivisen pedagogiikan menetelmät ovat minulle tuttuja.

Kaikki kolme vastaajaa vastasivat: jokseenkin samaa mieltä

2. Mainitse jokin toimintatapa tai menetelmä, joka on sinulle tuttu positiivisesta pedagogiikasta.

-kannustaminen, kehuminen

-vahvuuksien huomioiminen

-positiivinen vuorovaikutus

-hyvän löytäminen itsestä ja lapsesta

3. Toteutan työssäni positiivisen pedagogiikan menetelmiä ja toimintamalleja.

Yksi vastaajista vastasi toteuttavansa usein

Kaksi vastaajaa vastasi toteuttavansa joskus

4. Olen käyttänyt tai käytän työssäni esim. Huomaa hyvä! -toimintakortteja.

Kaikki kolme vastaajaa vastasivat: en ollenkaan

5. Positiivisesta pedagogiikasta minulle tulee ensimmäisenä mieleen:

- *hyvän löytäminen lapsesta*
- *hyvän löytäminen lapsen tekemisestä*
- *kannustava ja positiivinen vuorovaikutus*
- *jokaisen omat vahvuudet sekä niiden löytäminen*
- *positiivisuus*
- *hyvien/vahvojen puolien korostaminen sekä niiden hyväksi käyttäminen opetuksessa*
- *olla hyvä ihminen ihmiselle*

6. Millaisia ennakkoajatuksia ja odotuksia sinulla on työpajoista?

- *ei ennakkoajatuksia*
- *arkeen helposti toteutettavia toimintamalleja*
- *yhdessä miettiminen, kuinka arkeen saadaan parhaiten siirrettyä positiivisen pedagogiikan toimintatapoja*
- *jotain käytännönläheistä ja uutta*

7. Millaisia toiveita sinulla on työpajojen sisällölle? Mainitse ainakin kaksi sinulle tärkeää asiaa, joita toivoisit pajoissa käsiteltävän.

- *vinkkejä*
- *tietoa, kuinka helpottaa lapsen aggressiivista käytöstä*
- *hyvän huomaaminen arjessa*
- *kuinka lapsen vahvuuksia tuetaan parhaiten*
- *kuinka saadaan vanhemmille välitettyä lapsen vahvuudet*
- *positiivinen pedagogiikka pienen lapsen ja haastavan lapsen kanssa*

8. Kuinka toivot positiiviseen pedagogiikkaan liittyviä asioita käsiteltävän?

yksi vastaaja: teoriatiedon kautta lukemalla

kaksi vastaajaa: teoriatiedon ja käytännön harjoitteiden avulla

9. Tähän voit kirjoittaa halutessasi muita asioita tai terveisiä, liittyen positiivisen pedagogiikan toimintatapoihin.

- *toivottiin yhteistä keskustelua*
- *käytännön esimerkkejä ilman harjoitteita*
- *teoriatietoa*
- *toivottiin, ettei osallistujien tarvitse leikkiä (esittää lasten välisiä tapahtumia)*

Palautelomake kasvattajille

Pautekysely 1. positiivisen pedagogiikan ja reflektoinnin toimintapajasta.

(Samaa lomaketta käytetty myös 2. toimintapajan palautekyselyssä.)

1. Mitä opit toimintaan osallistumisen aikana? Mistä tiedät, että opit?
2. Arvioi toimintapajaa asteikolla 1-5
(1 toiminta ei vastannut lainkaan odotuksiani ja 5 toiminta vastasi täysin odotuksiani).
3. Vahvuudet (Mikä toimi hyvin? Mikä oli erityisen hyvää?)
4. Kehittämisaalueet (Mikä ei toiminut hyvin? Mitä jäi puuttumaan?)
5. Mitä muuta haluaisit sanoa?

Harjoituksia kasvattajille positiivisesta pedagogiikasta ja reflektiivisyydestä

Harjoituksia kasvattajille positiivisesta pedagogiikasta ja reflektiivisyydestä on kooste harjoituksista, joka on osa Linda Prepulan sosionomin (AMK) opinnäytetyötä Karelia-ammattikorkeakoulussa 2018. Harjoituksia on hyödynnetty kasvattajille suunnatuissa toimintapajoissa, jotka käsittelivät positiivista pedagogiikkaa sekä reflektiivisyyttä varhaiskasvatuksessa. Toimintatapajat sisälsivät harjoitusten lisäksi teorialuentoja. Harjoitukset on koottu kronologiseen järjestykseen, niin kuin ne on opinnäytetyössä toteutettu.

Positiivisesta pedagogiikasta ja reflektiivisyydestä lyhyesti

Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen pedagogiikka saa lähtökohtansa positiivisesta psykologiasta, jossa painottuvat kolme aluetta: positiiviset tunteet, elämään sitoutuminen sekä merkityksellinen elämä (Seligman, Ernst, Gillham, Reivich & Linkins 2009, 296). Positiivisen psykologian tarkoituksena on määrittää hyvää ja löytää jokaisesta ihmisestä vahvuuksia. Vahvuuksien avulla sekä ihmisen oma, että yhteisöjen vointi paranevat. (Uusitalo-Malmivaara 2015, 19.)

Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on tukea lasten hyvinvointia ja oppimista niin koulussa kuin varhaiskasvatuksessa. Positiivisen pedagogiikan kasvatustoiminnan perustana ovat asiat, jotka kannattelevat lapsia, tekevät oppimisesta mielekästä sekä saavat lapset tuntemaan iloa oppimisesta. Positiivinen pedagogiikka määrittelee lapsen hyvinvoinnin sekä oppimisen mahdollisuutena tunteiden ja kokemusten ilmaisuun, itsensä toteuttamiseen, yhteisölliseen vuorovaikutukseen ja merkityksen antoon sekä sosiaalisiin suhteisiin ja pääomaan. (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2015, 225, 227.)

Reflektiivisyys

Kyky reflektiivisyyteen on tärkeää ihmisenä olemiselle. Reflektiivisyys tekee ihmisistä määrätietoisia toimijoita passiivisen sopeutumisen sijasta. Sisäinen puhe toimii ratkaisijana siinä, miksi ihminen yleensä toimii. Reflektiivisessä sisäisessä keskustelussa ihminen ottaa huomioon omat kokemuksensa eli menneisyyden, konkreettiset havaintonsa sekä tulevaisuutta koskevat olettamukset ja haaveet. Reflektio ja reflektiivisyys eivät kuitenkaan ole pelkkää passiivista pohdintaa, vaan niillä on aktiivinen yhteys toimintaamme. (Harju & Kumpulainen 2009, 109.)

Varhaiskasvatuksen ammatillisuudessa reflektiolla on paikkansa. Reflektio on menetelmä, jolla voidaan kehittää sekä työn käytäntöä, että tilanteiden hallintaa ja sen kautta myös näin uudistetaan varhaiskasvatusta. Työn ymmärtämisen näkökulmasta reflektio on välttämätöntä. Varhaiskasvatuksen työntekijän reflektio voi suuntautua myös kasvatustoiminnan yhteiskunnallisiin, poliittisiin tai taloudellisiin vaikutuksiin. Reflektion vaikutukset ovat näin laajemmat, kuin pelkästään omaan työhön tai työyhteisöön liittyen. (Karila & Kupila 2010, 14.) Reflektiivinen dialogi on yhdessä ajattelemista ja reflektiivisen työotteen työyhteisöinen muoto. Reflektiivinen dialogi mahdollistaa toisten ajattelutapojen ja -tottumusten huomaamisen. (Hildén, Tikkamäki, Pekkola, Saunila & Ukko 2014, 23.)

1. Toiminnan suunnittelu

Toimiva suunnitelma edistää määrätietoista toimintaa lisäksi se auttaa arvioinnissa. Suunnitelmaa tehtäessä joudutaan ajattelemaan tavoitteiden realistisuutta suhteessa tarpeisiin sekä käytettävänä oleviin resursseihin. Arvioiva pohdinta alkaa siis jo suunnitteluvaiheessa. (Suomen sosiaali ja terveys ry, SOSTE. 2017.)

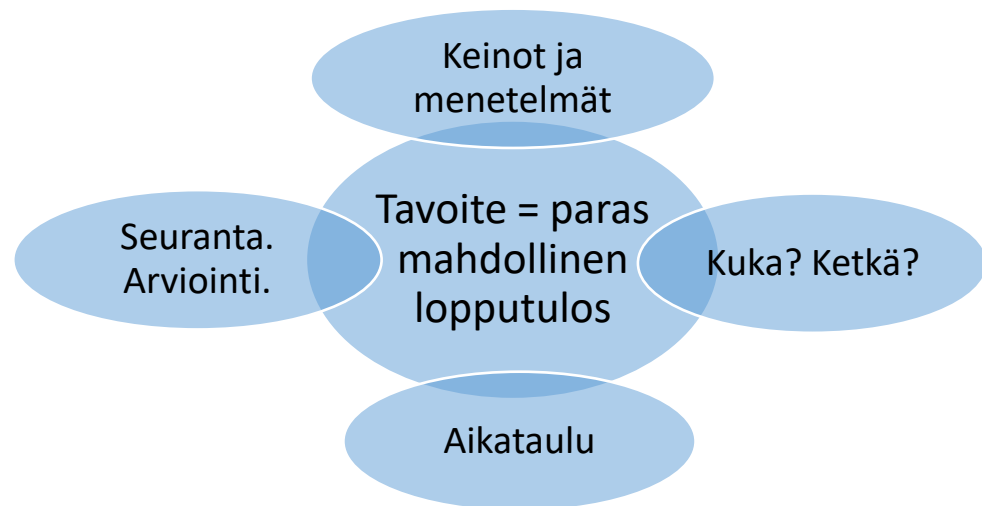
Tarvikkeet: Isoja papereita, pienempiä papereita tai valmis lomake, kyniä.

Harjoitteen ohje: Jokainen vastaa kysymyksiin yksin (5–10 min) Käydään kysymykset keskustellen pienryhmissä läpi (10–15 min). Kootaan lopuksi ajatukset yhteen isolle paperille (10–15min).

1. Miksi tartumme juuri tähän asiaan? Miksi positiivinen pedagogiikka?

2. Mitä asialle pitäisi tehdä? Minkälaista muutosta kaipaamme nykyiseen toimintatapaan? Millainen olisi ihanne lopputulos, jossa positiivista pedagogiikkaa käytetään toiminnassamme?

3. Mitä voimme asialle tehdä? Mitä minä voin asialle tehdä?

4. Miten lähdemme toteuttamaan käytännössä positiivista pedagogiikkaa? Minkälaisella aikataululla lähdemme muutosta toteuttamaan?

Lomaketta on muokattu alkuperäisestä mallista positiivisen pedagogiikan osalta. Suomen sosiaali ja terveys ry, SOSTE. 2017.

2. Toiminnan suunnittelua yhdessä

Toiminnan suunnittelussa on hyödynnetty aivoriihen työskentelymenetelmää.

Tarvikkeet: Muistilappuja, isoja papereita, kyniä.

Harjoitteen ohje: Jokainen kirjoittaa esim. muistilapuille jokaisen ympyrän aiheeseen oman ajatuksensa/ratkaisunsa. Aikaa n. 5–10min. Tämän jälkeen muodostetaan pienryhmiä 3–5 henkilöä ja pohditaan yhdessä uudet ratkaisut jokaiseen ympyrään. Aikaa n.10–15min. Hyödynnetään ja kuunnellaan jokaisen ajatuksia. Kerätään ideat isompaan paperiin yhteiseen tarkasteluun ja keskusteluun. Aikaa n. 10–30 min. Valitaan kaikille sopiva suunnitelma/ratkaisu. Ryhmän koosta riippuen pienryhmien kokoa ja aikaa voidaan muunnella tarpeen mukaan.

Aivoriihi

Toiminnan ideana on saada ajatukset liikkeelle sekä keventää tunnelmaa. Ratkaisujen ideointi myös helpottuu toiminnan kautta. Päämääränä on herättää ideoita ja ratkaisuja tarkasteltavaan aiheeseen tai kysymykseen. (Työelämävalmennus, TEVERE 2017.) Tarvittava aika riippuu osallistujien määrästä, keskustelun laajuudesta sekä aiheesta. Aivoriihityöskentelymenetelmä, joka mahdollistaa ideoinnin, joten liian tarkka toteutuksen aikatauluttaminen ei välttämättä edistä lopputulosta. Toimintaan tulisi olla saatavilla paperia, esim. muistilappuja ja kyniä, isoja paperiarkkeja, paksumpitaakkeja sekä kiinnitystarvikkeet paperiarkkien seinään/tauluun/isompaan paperiin kiinnittämiseksi. (Suomen sosiaali ja terveys, SOSTE. 2017.)

3. Ydinvahvuuksien itsearviointia sekä kasvuvahvuudet

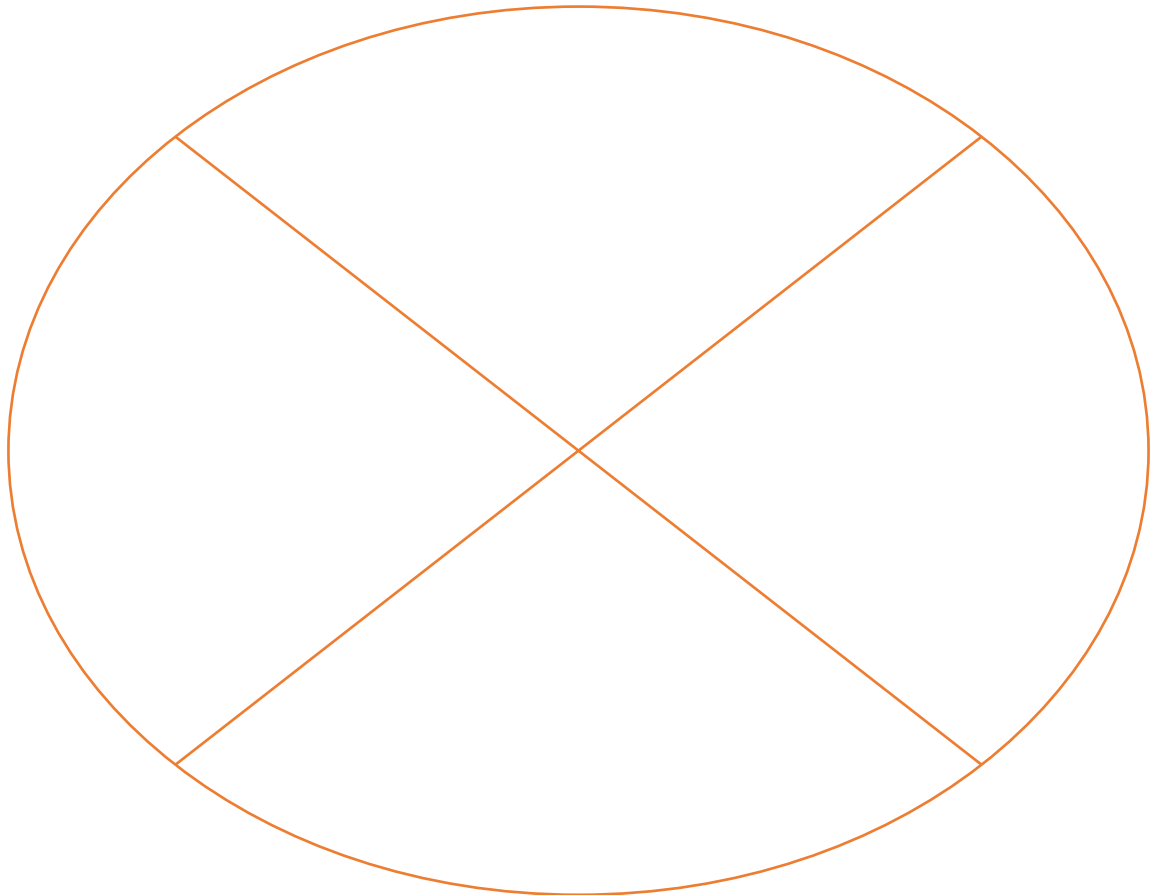
Tarvikkeet: Jokaiselle osallistujalla kysymykset lomakkeella, kyniä.

Harjoituksen ohje: Osallistujat vastaavat kysymyksiin. Aikaa n. 15–30min. Lomakkeet voidaan myös lähettää osallistujille aikaisemmin, jolloin osallistujilla on tarpeeksi aikaa pohtia ja suunnata ajatuksia aiheeseen.

Selvitä ydinvahvuutesi vastaamalla seuraaviin kysymyksiin:

1. Missä olet hyvä?
2. Minkä asioiden tekemisestä pidit jo lapsena?
3. Minkä asioiden tekeminen tuntuu todella luonnolliselta ja helpolta?
4. Minkä asioiden tekeminen todella energisoivat sinua?
5. Mitä asioita teet mieluiten, jos saat valita?
6. Mitä asioita olet tekemässä silloin, kun olet luottavainen itseesi, iloinen aikaansaannoksistasi tai todella syventynyt tekemiseen?
7. Kun saat ystäviltä tai läheisiltä positiivista palautetta, mistä he kehuvat sinua?

Tee ydinvahvuuksistasi piirakkamalli johon kirjaat, kuinka paljon mielestäsi eri vahvuudet ovat juuri tällä hetkellä sinulla käytössä. Mitä vahvuuksia käytät eri toimintaympäristöissä: **työpaikalla, vapaa-ajalla, kotona, ystävyyssuhteissa?**

8. Missä asioissa haluaisit vielä kehittyä? Mitkä ovat sinun kasvuvahvuksiasi?

9. Kuinka voisit lisätä jonkin valitsemasi kasvuvahvuuden käyttöä?

4. Ydinvahvuuksien itsearviointia ja kasvuvahvuudet- tehtävän läpi käyminen

Tarvikkeet: Kyniä ja paperia.

Harjoituksen ohje: Jokainen kirjaa omia kokemuksiaan paperille. Aikaa n. 10–15 min. Kirjaamisen jälkeen asiat käydään yhdessä keskustellen läpi. Ryhmän ollessa iso, on hyvä jakautua 3–4 hengen pienryhmiin. Lopuksi voidaan koota yhteen esiin nousseita ajatuksia ja kokemuksia.

Mieti hetki ja kirjaa paperille lyhyesti:

1.Miltä tehtävän tekeminen tuntui?

2.Oliko tehtävän tekeminen helppoa/vaikeaa tmv.?

3.Millaisia ajatuksia, oivalluksia tuli?

4. Huomasitko jotakin uutta itsessäsi?

5. Reflektiivisen mielen venyvyys-testi

Tarvikkeet: mielen venyvyys -lomake, kyniä

Harjoitteen ohje: Testi täytetään yksin. Keskustellaan yhdessä, millaisia huomioita teit itsestäsi. Miltä vastaukset näyttävät? Millaiselta haluaisit vastausten näyttävän? Missä haluaisit asteikolla olla? Iso ryhmä on hyvä jakaa pienryhmiin (3–4 henkilöä), jotta kaikki pääsevät kertomaan.

Missä olet asteikolla 1-10? Ympyröi vastaustasi lähinnä oleva numero.

Rutinoitumisen selättämiseksi etsin uusia tapoja ajatella ja toimia

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Suhtaudun yllätyksiin ja muutoksiin mahdollisuuksina

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Kokeilen uusia toimintatapoja epäonnistumisenkin uhalla

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Kuuntelen toista avoimin mielin

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Maltan pidättää välillä oman mielipiteeni ja kysyn avoimesti lisää: "Kerro lisää".

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Osaan erottaa olennaisen, ja nähdä miten omani eroaa toisen olennaisesta

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Suhtaudun erilaisiin tulkintoihin arvostavasti

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Säilytän toimintakykyni epätietoisuudessa ja ristiriitatilanteissa

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Pystyn antamaan lisääaikaa päätöksille, joiden aika ei olekaan kypsä

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

Kannustan itseäni ja muita pysähtymään

harvoin   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10   hyvin usein

6. Positiivisen pedagogiikan käytännön harjoituksen purkaminen

Osallistujat ovat kokeilleet omassa työssään jotakin yhdessä sovittua positiivisen pedagogiikan harjoitusta. Valmiita harjoituksia löytyy mm. Huomaa Hyvä! Vahvuusvariksen bongausoppaasta. Harjoituksen jälkeen käydään yhdessä läpi, millaisia kokemuksia ja ajatuksia harjoitteen tekeminen nosti esiin.

Tarvikkeet: muistilappuja, isoja papereita, kyniä

Harjoitteen ohje: Jokainen kirjoittaa omat ajatukset ja kokemukset esim. muistilapuille, jotka kiinnitetään kullekin kysymykselle varattuun isompaan paperiin. Kokemukset voidaan käydä myöskin keskustellen läpi. Lopuksi käydään kokemukset ja ajatukset yhdessä läpi. Ryhmän ollessa iso (yli 10 henk.) voidaan muodostaa 3–4 henkilön pienryhmiä ja jakaa kokemukset niissä, lopuksi voidaan tuoda yhteiseen keskusteluun yksittäisiä, ehkä merkityksellisiä kokemuksia.

Kirjaa jokaiseen kysymykseen omat vastauksesi erillisille muistilapuille:

Millainen kokemus oli?

Kuinka tehtävä/harjoitus omasta mielestäsi onnistui?

Mitä huomasit? Opitko jotain?

Mikä kenties hämmästytti? Mikä yllätti?

Kohtasitko haasteita, ongelmia? Kuinka niitä voisi koettaa ratkaista?

Mitä tekisit seuraavalla kerralla toisin?

7. Hyvän vastaanottaminen

Harjoitusohje:

Tehdään pareittain.

Toinen on A ja toinen B. 30 sekunnin ajan

A antaa B:lle spontaania kiitosta, arvostusta ja kehuja. Mistä ihaillet, mitä hyvää olet nähnyt, mikä on mennyt hyvin.

B ei saa kommentoida, ainoastaan tehtävä on harjoitella hyvän vastaanottamista.

Tämän jälkeen vaihdetaan vuorot.

Tehtävän purkaminen: Miltä hyvän vastaanottaminen tuntui?

8. Kasvun asennetta tiimissä

Tarvikkeet: Kysymykset paperille kopioituna kaikille. Kyniä, muistilappuja sekä isoja papereita.

Harjoitusohje: Jokainen kirjoittaa ajatuksensa ja mielipiteensä erillisille muistilapuille. Muistilaput kootaan isompiin kysymysten perusteella numeroituihin papereihin. Jokainen iso paperi käydään keskustellen läpi.

Kirjoita jokaisesta kysymyksestä erillisille muistilapuille ajatuksesi ja mielipiteesi

1) Mikä jo toimii meidän tiimissämme?

2) Mitkä ovat meidän tiimin vahvuudet?

3) Kuinka voisimme kehittää positiivista palautteenantoa

a) lapsille

b) työkaverille? Mieti jokin konkreettinen teko/idea, tilanne

4) Mikä asia huolettaa positiivisen pedagogiikan käyttöönotossa?

5) Mikä on pienin asia, jonka voisimme ottaa osaksi päiväämme? (palautteenanto tai jokin muu positiivisen pedagogiikan harjoite/käytäntö)

Mukaillen:

Quinlan, D. M. 2017. Transforming Our Schools Together: A Multi-School Collaboration to Implement Positive Education. Teoksessa Proctor, C. (toim.) Positive Psychology Interventions in Practice.

Uusitalo- Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa Hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus. Tehtäviä aikuisille työyhteisöön, 107.

9. Täydennettävät lauseet -työkalu

Täydennettävät lauseet -työkalu on syntynyt JÄRVI-hankkeessa ja sen kehittämistä on vastannut Pilottiryhmän alaryhmä 2–3, joka keskittyi hankkeessa arvioinnin pohtimiseen projektin/prosessin aikana.

Työkalua on voi käyttää hyvinkin vapaasti: voi käyttää kaikkia kysymyksiä tai valita sopivat kysymykset. Voi myös antaa koko listan ryhmälle ja vastaajat voivat täyttää valitsemansa lauseet. Lauseenalkuja voi keksiä myös itse lisää!

Tarvikkeet: Täydennettävät lauseet-lomakkeet jokaiselle. Kyniä.

Harjoituksen ohje: Jokainen kirjoittaa omalle lomakkeelle lauseet loppuun. Kohdistetaan ajatukset työpajoihin ja käsiteltävään aiheeseen. Aikaa n. 10–15 min. Kirjoittamisen jälkeen käydään lauseet keskustellen läpi. Kuten ohjeessa mainitaan, lauseita voi jättää pois tai keksiä lauseen alkuja lisää. Rohkaistaan luoviin ideoihin, erilaisiin ratkaisuihin ja omakohtaisiin ajatuksiin/kokemuksiin.

- Tänään päätin...
- Tässä työpajassa minua harmittaa...
- Nyt minusta tuntuu, että tämä projekti...

- Onneksi tässä projektissa...
- Kun lähdän täältä, aion...
- Ihmettelen välillä miksi...

- Tämän työpajan jälkeen odotan innolla...
- Seuraavassa palaverissa aion rohkeasti...
- Tämän työpajan paras...

- Toivon...
- Tänään opin...
- Itse aion...

Lauseita on sovellettu SOSTE:n alkuperäisestä mallista positiivisen pedagogiikan toimintapajoihin sopiviksi. Sosiaali ja terveys, SOSTE 2017. Arviointityökaluja.

- Minua huolestuttaa...
  - En olisi uskonut...
  - Hämmästyin kun...
-
- Mielenkiintoisinta on...
  - Henkilökohtaisesti olen saanut...
  - Haluaisin kysyä...

Lauseita on sovellettu SOSTE:n alkuperäisestä mallista positiivisen pedagogiikan toimintapajoihin sopiviksi. Sosiaali ja terveys, SOSTE 2017. Arviointityökaluja.

10. Toiminnan arviointia

Max Peberdyn kehittämä työkalu sopii projektin sekä koko toiminnan väli- tai jälkiarviointiin. Työkalu ei edellytä erityisiä resursseja ja sen avulla voi tehdä hyvin-kin nopeasti pika-arvioinnin hankkeesta, kokonaistoiminnasta tai esimerkiksi koulutuksesta. Peberdyn mukaan arvioinnissa tulisi aina pystyä vastaamaan kolmeen yleismaailmalliseen kysymykseen. Kysymyksiin olen lisännyt tulevaisuussuuntaiset jatkokysymykset, jotta katsetta voidaan luoda myös tulevaan toimintaan. (Suomen sosiaali ja terveys ry, SOSTE. 2017.)

Tarvikkeet: Paperia, kyniä, mahdollisesti ensimmäisellä kerralla tehty suunnitelma.

Harjoituksen ohje: Palataan ensimmäisellä kerralla tehtyyn suunnitelmaan toiminnasta (voidaan ottaa esille). Pohditaan kysymys kerrallaan, kuinka olemme edenneet ja kuinka suunnitelma jatkuu toimintapajojen jälkeen. Asioita voidaan kirjata yhteisesti papereille.

1. Teimmekö mitä lupasimme? Teimmekö?

2. Saimmeko aikaan muutosta? Saammeko?

3. Teimmekö oikeita asioita? Tarvitaanko muutosta?

Toiminnan arviointiharjoituksessa on sovellettu Max Peberdyn kehittämää työkalua arviointiin, joka löytyy mm. Suomen sosiaali ja terveys ry, SOSTE:n nettisivustolta, arviointityökaluja.

Lähteet:

- Harju, T. & Kumpulainen, P. 2009. Kokemukset ja reflektio tutkivassa oppimisessä. Teoksessa Heinilä, H., Kalli, P. & Rinne, K. (toim.) Tutkiva oppiminen ja pedagoginen asiantuntijuus. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimuksia 15. Tampere: OKKA-säätiö. 99—115.
- Karila, K. & Kupila, P. 2010. Varhaiskasvatuksen työidentiteettien muotoutuminen eri ammattilaissukupolvien ja ammattiryhmien kohtaamisissa. Työsuojelurahaston hanke 108267. Loppuraportti. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://www.tsr.fi/documents/20181/40645/108267-loppuraportti-hanke108267loppuraportti.pdf/8dbedef3-dcea-41b8-8ed2-cc15f884d238>. 6.7.2017.
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J., & Lipponen, L. 2015. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 223—242.
- Pixabay. Free images. 2018. Kuvat. <https://pixabay.com/>. 13.1.2018.
- Quinlan, D. M. 2017. Transforming Our Schools Together: A Multi-School Collaboration to Implement Positive Education. Teoksessa Proctor, C. (toim.) Positive Psychology Interventions in Practice. Cham, Switzerland: Springer International Publishing AG. 123—142. <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-319-51787-2>. 22.10.2017.
- Seligman, M. E. P., Ernst, R. M., Gillham, J., Reivich, K. & Linkins, M. 2009. Positive education: positive psychology and classroom interventions. Oxford Review of Education 35 (3). 293—311. http://www.sas.upenn.edu/~duckwort/images/upperdarcybydpd/10082012_PDReading.pdf. 21.3.2017.
- Suomen sosiaali ja terveys ry, SOSTE. 2017. Arviointityökaluja. <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/kehittaminen-ja-arviointi-jarjestoissa/arviointityokaluja-3.html>
- Suomen sosiaali ja terveys ry, SOSTE. 2017. Toiminnan suunnittelu. <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/kehittaminen-ja-arviointi-jarjestoissa/toiminnan-suunnittelu.html> 6.7.2017.
- Työelämävalmennus, TEVERE. 2017. Menetelmiä. Ideointi. Aivoriihi. <https://tevere.fi/menetelmat/aivoriihi/> 29.12.2017.
- Uusitalo-Malmivaara, L. 2015. Positiivinen psykologia - mitä se on? Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 18—27.
- Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa Hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuorinen, K. 2017. Kolme vinkkiä päivään. <http://kaisavuori-nen.com/blogi/positiivisesti-poikkeavalta-polttoainetta/> 3.7.2017.

